

עידן

דעה את
אלקן אביך
ועבדהו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
וזו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קיח - פרשת תצוה-זכור - שנת תשפ"ג

גליון מוגדל לפורים

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

מסילת המועד

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

והימים האלה נזכרים ונעשים:

בפורים מתעורר
הניצוץ הנעלם שבכל
יהודי

עמוד ז'

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

שיעור הכנה לימי הפורים (שנת תשע"ו)

ישנו עם

אחד:

בפורים

מתברר

שקוב"ה

אורייתא

וישראל חד

הוא בכל מצב
ובכל זמן

א. לקיים את ימי הפורים האלה: שני ימי הפורים כנגד שני הפגמים של אותו דור
'מרבין בשמחה' בחודש אדר - כנגד מיעוט השמחה של חודש אב על חורבן בית המקדש | שני פגמים בימי מרדכי ואסתר: השתחוו לצלם ונהנו מסעודתו של אותו רשע, וכדי לתקנם נקבעו שני ימי הפורים | קוב"ה אורייתא וישראל חד הוא, ואי אפשר להפריד ביניהם | חטא ע"ז נראה כפירוד בין ישראל ואורייתא, ולכן חשב המן שיוכל להתגבר על ישראל

ב. אשר הוא יהודי: גילוי מילתא שכל היהודים אינם מודים בעבודה זרה
מיתת משה גורמת פגם ע"ז, ולכן שמח המן כשנפל הפור בירח שמת בו משה | משה רבינו כולל את כל נשמות ישראל | 'מחני נא מספרך' - כיון שלעולם הוא מאוחד עם בני ישראל | פנימיות ענין 'מת משה' היינו 'נולד משה' - כי אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא | מרדכי הצדיק לא השתחוה להמן - מטעם 'אשר הוא יהודי', ועי"ז גילה שכל ישראל אינם משתחווים לע"ז | פורים דפרזים - לתקן חטא 'השתחויה לצלם'

ג. תשועתם היית לנצח: בפורים מתגלה שהגלות והחורבן אינם אלא בחיצוניות
סעודת אחשוורוש היה על גודל שמחתו שלא נבנה ביהמ"ק | ישראל התייאשו מן הגאולה כיון שכבר מלאו שבעים שנה לנבב | אע"פ שנתן הקב"ה התורה לישראל עדיין הוא מקושר אליה - 'נמכרתי עמה' | בבית המקדש מתגלה הקשר בין 'קוב"ה' ואורייתא | חורבן ביהמ"ק אינו אלא בחיצוניות, אבל בפנימיות ישנה השראת השכינה גם בגלות | פורים דמוקפין - לתקן חטא העיר שושן שהתייאשו מן הגאולה, ונקבעה למוקפין חומה מימות יהושע לומר שבפנימיות קיימת חומתם לעולם | ריבוי השמחה בחודש אדר - על שמתגלה בו פנימיות קדושת המקדש שאינה בטלה כלל

א.

לקיים את ימי הפורים האלה: שני ימי הפורים כנגד שני הפגמים של אותו דור

עשר ואת יום המשה עשר בכל שנה ושנה, לתקן את פגמי שני חטאים אלו. כי יום י"ד נקבע לכל העולם כולו - והוא תיקון על החטא שהשתחוו לצלם, שהיה חטאם של ישראל שבכל העולם כולו. ויום ט"ז הוא יום מיוחד לבני שושן - והוא בא לתקן את חטאם שנהנו מסעודתו של אותו רשע, שכיון שהיה זה חטא מיוחד של בני שושן לבד, לכך גם כן יש להם יום מיוחד בפורים לתקן פגם זה. ועל כך הוסדו שני ימי הפורים האלה בזמניהם, לתקן את שני החטאים הללו בשרשם, וכמו שיתבאר בעו"ה.

קוב"ה אורייתא וישראל חד הוא, ואי אפשר להפריד ביניהם כלל

ונבוא לבאר את עומק עניינם של שני חטאים אלו. דהנה איתא בזוה"ק (ח"ג עג.) 'תנינן תלת דרגין אינון דמתקשרין דא בדא, קוב"ה, אורייתא, וישראל, והיינו שקוב"ה אורייתא וישראל חד הם, ולעולם ישנו קשר בין שלש דרגות אלו. ואפילו אם כלפי חוץ נראה שישנו איזה פירוד ביניהם ח"ו, מכל מקום בפנימיות לעולם מקושרים הם באופן שאי אפשר להפריד ביניהם כלל. וענין זה היה גם בימים ההם, בחטאים הללו שגרמו את הגזירה הנוראה, שכלפי חוץ היה נראה אז כאילו יש איזה פירוד בין אורייתא וקוב"ה וישראל,

שנהנו מסעודתו של אותו רשע. אמר להם, אם כן שבשושן יהרגו, שבכל העולם כולו אל יהרגו. אמרו לו, אמור אתה. אמר להם, מפני שהשתחוו לצלם. אמרו לו, וכי משוא פנים יש בדבר. אמר להם, הם לא עשו אלא לפנים, אף הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפנים, והיינו דכתיב (איכה ג, לג) כי לא עינה מלבו', עכ"ל הגמ' שם.

היוצא מדברי הגמ' שהיו אז שני חטאים, אשר בעבורם נתחייבו שונאיהם של ישראל שבאותו הדור כליה, חטא אחד היה לבני העיר שושן לבד - שנהנו מסעודתו של אותו רשע, והחטא השני היה של כל העולם כולו - שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר.

נקבעו ב' ימי הפורים - י"ד וט"ז, כדי לתקן שני פגמים האלו
דהנה התיקון על שני חטאים אלו נעשה בימי מרדכי ואסתר, כי אז נתקנו הפגמים הללו, ולכן זכו לגם והצלה של היו"ט פורים. וי"ל שלכך תיקנו חז"ל שני ימים בפורים, לעשות את יום ארבעה

ריבוי השמחה בחודש אדר - כנגד מיעוט השמחה של חודש אב

איתא בגמרא (תענית כט.) 'אמר רב יהודה בריה שמואל בר שילת משמיה דרב, כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה', ומכך שהגמרא מדמה את ענין ה'מרבין בשמחה' של חודש אדר ל'ממעטין בשמחה' של חודש אב, מוכח שיש קשר ושייכות ביניהם, שכשם שמיעוט השמחה בחודש אב הוא על חורבן בית המקדש שאירע בחודש אב, כך גם ריבוי השמחה בחודש אדר שייך לבנין בית המקדש. ואכן בחודש אדר קוראים בפרשיות התורה העוסקות בבנין המשכן, וכמו כן באחד באדר משמיעים על השקלים (שקלים פ"א מ"א) שמהם קנו את קרבנות הציבור בבית המקדש, הרי מכל זה נראה בעליל שיש לחודש אדר שייכות מיוחדת עם ענין בית המקדש.

שני חטאים של אותו הדור: השתחוו לצלם ונהנו מסעודת אחשוורוש

וכדי לבאר ענין ריבוי השמחה של חודש אדר הקשורה עם בנין בית המקדש, נקדים את דברי הגמרא (מגילה יב.) 'שאלו תלמידיו את רשב"י, מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל שבאותו הדור כליה. אמר להם, אמרו אתם. אמרו לו, מפני

פטרון הגליון - אדר

מוה"ר חיים בער ברכ"י יוסטמאן הי"ו
לע"נ זקנו האדמו"ר רבי פנחס מנחם זצ"ל
בן הרה"צ בנימין אליעזר זצ"ל
בעל השפתי צדיק

לכך תיקנו חז"ל שני ימים בפורים, לעשות את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר בכל שנה ושנה, לתקן את פגמי שני חטאים אלו. כי יום י"ד נקבע לכל העולם כולו והוא תיקון על החטא שהשתחוו לצלם, שהיה חטאם של ישראל שבכל העולם כולו. ויום ט"ו הוא יום מיוחד לבני שושן - והוא בא לתקן את חטאם שנהנו מסעודתו של אותו רשע, שכיון שהיה זה חטא מיוחד של בני שושן לבד

~

והנהגתו של מרדכי לא ללמד על עצמו יצאה, אלא ללמד על הכלל כולו יצאה, כי דבר זה הוא גילוי על כל בני ישראל שלעולם אי אפשר להם להשתחוות לעבודה זרה, ואפילו כאשר אכן משתחוים המה לעבודה זרה, אין זאת אלא בחיצוניות

ולכן דוקא אז היה מן הצורך שיתגלה דבר זה ביתר שאת, שלא שייך שום פירוד, ואף אם כלפי חוץ נראה שנעשה איוה פגם ופירוד ביניהם, אין זה אלא לפנים, אבל בפנימיותם לעולם מקושרים זה בזה.

חטא ההשתחויה לצלם נראה כפירוד בין ישראל לאורייתא, ומכאן זה חשב המן להתגבר עליהם
דהנה החטא 'השתחויה לצלם', הוא חטא של עבודה

זרה, הגורם לפירוד בין ישראל לאורייתא, כי כל המודה בעבודה זרה ככופר בכל התורה כולה (ספרי ראה נד, הובא ברש"י דברים יא, כח), ונמצא שבזה שנכשלו כלל ישראל בחטא עבודה זרה, הרי זה כאילו כפרו בכל התורה כולה ח"ו, ומיילא נעשה לכאורה פירוד בין ישראל לאורייתא. ובכח זה חשב המן להתגבר על ישראל, ורצונו היה לעורר חטא זה ע"י שעשה עצמו עבודה זרה (מגילה י:), וכיון שישתחוו לו, יתעורר

ב.

אשר הוא יהודי: גילוי מילתא שכל היהודים אינם מודים בעבודה זרה

ריבוא של ישראל, ומבואר שנשמט מרע"ה כוללת את כל ששים ריבוא נשמות ישראל. וכן מבואר בספרים הק' שבכל איש ישראל גנוו ניצוץ מנשמט משה רבינו ע"ה, כי משה רבינו איננו איש פרטי אלא הוא כללות נשמות ישראל.

טענת משה 'מחני נא' - כי אי אפשר שישראל היו נידונים כעובדי ע"ז, כיון שלעולם הוא מקושר עמהם
והנה כשחטאו ישראל בעגל אמר משה לפני הקב"ה 'ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת' (שמות לב, לב), ועומק הכוונה בזה היא לומר, שאם לא ימחול הקב"ה לישראל על חטא העגל, א"כ 'מחני נא' - תמחה אותי גם כן 'מספרך אשר כתבת', כי אי אפשר שכלל ישראל יהיו נידונים כעובדי עבודה זרה ואילו אני אהיה נפרד מהם ולא אחשב כחלק מהם, כי לא שייך להפריד בינינו כלל, ואם כלל ישראל נחשבים כחוטאים, אזי נחשב שאף אני חטאתי עמהם. וכיון שבוודאי אי אפשר שמרע"ה יהיה נחשב כעובד עבודה זרה ח"ו, שהרי משה הוא התורה בעצמו, ולא שייך שיהיה שום פירוד בינו לבין התורה, על כרחך צריך לומר שגם אצל כלל ישראל לא היה זה אלא לפנים, וגם מסיבת הערב רב שנתערבו עמהם, אבל ישראל בעצמם בוודאי לא חטאו באמת בעבודה זרה, שהרי הם מאוחדים עם מרע"ה, וכיון שמשא לא חטא על כרחך גם הם לא חטאו.

ונמצא שנתגלה אז עיקר זה שלא שייך להפריד בין ישראל לאורייתא, ומיילא לא שייך לומר שכלל ישראל נכשלו בחטא עבודה זרה שהוא ככופר בכל התורה כולה, כי לעולם מקושרים ישראל עם התורה, ע"י מה שמרע"ה שהוא התורה בעצמו מקושר לעולם עם ישראל כנ"ל.

'מת משה' היינו 'נולד משה' - כי אתפשטותא דיליה בכל דרא ודרא

ולפי זה נמצא שלא שייך באמת שישתלק משה, לפי שהוא נכלל תמיד בתוך ישראל, ומיתת משה אינה שהוא מסתלק ונפרד ח"ו מישראל, אלא אדרבה, פירושה של מיתת משה היא שמעכשיו איננו נחשב כאיש פרטי בלבד, אלא הוא נכלל בתוך בני ישראל.

ובזה יובן היטב מה שאמרו ש בגמרא 'ולא היה יודע שבשבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד משה', והיינו שהמן לא הבין שלאמיתו של דבר לא נחשב מיתת משה כהסתלקות וביטול עניינו, אלא אדרבה הרי זה עצמו בחינת 'נולד משה', כי בזה נכלל מרע"ה בתוך כלל ישראל. ואתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא ובכל נפשא (תיקו"ז סט, קיד), והיינו שבכל איש אתפשטותא דמשה, שהוא ניצוץ משה הגנוו בכל איש ישראל כאמור. וא"כ לא שייך בהם שאכן יכשלו בחטא ע"ז, כי לעולם לא 'מת משה', כי כאשר 'מת משה' הרי לאמיתו של דבר אז 'נולד משה'.

הקטרוג גם על מה שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר. ולכן היה צריך שיתגלה אז בתוקף רב שאליבא דאמת אי אפשר להפריד כלל בין ישראל לאורייתא, ואפילו בשעה שנראה שנכשלו ישראל בחטא עבודה זרה, אין זאת אלא לפנים, אבל בפנימיות לבם מעולם לא עבדו עבודה זרה. וע"י גילוי זה נמשכה מפלת המן, כי כיון שנתגלה שהם לא עשו אלא לפנים, אף הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפנים.

ע"י מרדכי הצדיק - השקול כמשה בדורו, נתגלה שכל ישראל לא השתחוו לצלם אלא לפנים

והנה גם כאן בנס פורים היה צריך להתגלות שמה שהשתחוו ישראל לצלם לא היה אלא לפנים, ובפנימיות לבם לא עבדו ישראל עבודה זרה ח"ו, כי לא שייך כלל שיהיה פירוד בין ישראל לאורייתא. ודבר זה בא לידי גילוי ע"י מרדכי הצדיק, שהוא היה עיקר בחינת אתפשטותא דמשה בדורו, ושקול היה מרדכי בדורו כמשה בדורו (אסתר ו, ב), והוא הוציא לפועל דבר זה שלעולם לא שייך שכלל ישראל יעבדו ע"ז.

מרדכי הצדיק אינו משתחוה להמן - 'כי הגיד להם אשר הוא יהודי'

ועל כן כאשר המן עשה עצמו עבודה זרה (מגילה י:), וכל עבדי המלך כורעים ומשתחוים להמן, אין מרדכי הצדיק כורע ומשתחוה לו. ומפרש הכתוב הטעם שאמר מרדכי על מה שאינו כורע ומשתחוה להמן - 'כי הגיד להם אשר הוא יהודי' (אסתר ג, ד), והיינו שאמר להם מרדכי שאי אפשר לו בשום פנים ואופן להשתחוות להמן, כי הוא 'יהודי', וכל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי (מגילה יג), והיינו שאדם אשר מכונה בשם 'יהודי', אינו יכול להשתחוות לעבודה זרה. ודבר זה אינו מפני שהוא 'מרדכי', ומפאת גודל מעלתו אינו משתחוה לעבודה זרה, אלא מפני שהוא 'יהודי'. ועל כן כתוב (שם פסוק ב) 'מרדכי לא יכרע ולא ישתחוה' בלשון דבר ההווה תמיד (עי' רש"י בראשית יח, יט ועוד), ולא נאמר בלשון עבר 'לא כרע ולא השתחוה', אלא 'לא יכרע ולא ישתחוה' שפירושו הוא חוק ומציאות קבועה שלא תשתנה לעולם, וזה בא להדגיש כי לא שייך שמרדכי יכרע וישתחוה, כיון שהוא יהודי, ויהודי לעולם אינו משתחוה לעבודה זרה.

הנהגת מרדכי היא גילוי מילתא על כל ישראל, כי כל הכופר בע"ז נקרא יהודי

והנהגתו של מרדכי לא ללמד על עצמו יצאה, אלא ללמד על הכלל כולו יצאה, כי דבר זה הוא גילוי על כל בני ישראל שלעולם אי אפשר להם להשתחוות לעבודה זרה, ואפילו כאשר אכן משתחוים המה לעבודה זרה, אין זאת אלא בחיצוניות, אבל לאמיתו של דבר 'לא יכרע ולא ישתחוה', כי כל ישראל מכונים בשם 'יהודים' מפני שהם כופרים בעבודה זרה ואינם משתחוים לה באמת, ומקושרים המה בקשר אמיץ למשה ומרדכי.

פורים דפרזים - לתקן חטא השתחויה לצלם של כל העולם

ועל ענין זה נקבע יום י"ד - פורים דפרזים, לתקן חטא השתחויה לצלם של כל העולם, כי ע"י מרדכי הצדיק נתגלה שהם לא עשו אלא לפנים, אבל בפנימיות ליבם מעולם לא נכשלו בחטא ע"ז, וישראל אורייתא חד הוא ואי אפשר להפריד ביניהם כלל. ועל כן הוא פורים דפרזים דהיינו עיר גלוי בלי חומה, כי החטא היתה רק בחיצוניות - לפנים.

תשועתם היית לנצח: בפורים מתגלה שהגלות והחורבן אינם אלא בחיצוניות

גם בדרגת 'קוב"ה ואורייתא' לא שייך פירוד

והנה כדרך שנתבאר בענין מדרגת 'ישראל ואורייתא' חד הוא, שפירושה הוא שישאל מקושרים עם התורה באופן שאי אפשר להפריד ביניהם, ואפילו בזמן שנראה כלפי חוץ שאכן נפרדו, אין זאת אלא העמדת פנים, ולאמיתו של דבר יש ביניהם קשר אמין וחזק שלא שייך כלל להתירו, כמו כן הוא בענין מדרגת 'קוב"ה ואורייתא' חד הוא, שגם בזה אפילו אם נראה כאילו יש ביניהם פירוד ח"ו, מכל מקום לאמיתו של דבר לעולם מקושר 'קוב"ה' עם בחינת 'אורייתא'. וכינתר 'י"ל, שהקב"ה תלה שני עניינים אלו זה בזה, כי כאשר מתגלה ענין זה דאורייתא וישראל חד הוא, בו בזמן מתגלה נמי דקוב"ה ואורייתא חד הוא ולא שייך פירוד ביניהם. ומאחר שבזמן נס פורים התחזק ענין זה דאורייתא וישראל חד הוא כנ"ל, ובכך נתקן חטא ההשתחיה לצלם, כמו כן נתגלה אז שקוב"ה ואורייתא חד הוא, ובכך נעשה תיקון לחטא העיר שושן שנהנו מסעודתו של אותו רשע, וכמו שיתבאר בעז"ה.

סעודת אחרוש - כשנתייבשה דעתו לומר ששוב לא יבנה המקדש ח"ו

כי הנה נודע בענין החטא שנהנו מסעודתו של אותו רשע, שעיקר החטא היה במה שהתייאשו או כלל ישראל מן הגאולה, והסיחו דעתם מהתקוה לבנין בית המקדש. שהרי סיבת אותה הסעודה היתה - 'שבבת המלך אחרוש' על כסא מלכותו וכו' 'עשה משתה' וגו' (אסתר א, ב-ג), וביארו חז"ל (מגילה יא) שכוננת הפסוק היא שנתייבשה מלכותו ולא חשש כבר שייגאלו ישראל, כיון שכבר מלאו אז לפי חשבונו שבעים שנה לגלות בבל, וכאשר ראה שעדיין לא נגאלו ישראל מגלותם, נתייבשה אז דעתו, וכבר לא היה דואג שיצא ישראל מתחת ידו (רש"י שם), ועל כן עשה אז סעודה גדולה להרבות השמחה על התייבשות מלכותו. ומהאי טעמא הוציא אז את כלי בית המקדש ושמחם בהם (שם), וכן לבש בגדי הכהן גדול (שם ב. ע"ש ברש"י), והתכוון להראות בזה שכבר אבדה תקותם של ישראל ח"ו לשוב לירושלים ולבנות את בית המקדש.

גם ישראל התייאשו מהגאולה כיון שכבר עברו שבעים שנה לגלות בבל, ולכן לא נמנעו מלהשתתף בסעודה זו

וגם כלל ישראל היו קצת במצב של ייאוש מן הגאולה, ובעצמם כבר חשבו שאבדה תקותם לשוב ולחזור אל בית המקדש ולחונן את הר ה'. שהרי אכן כפי הנראה כבר מלאו לבבל שבעים שנה, ועכ"ו לא נושעו. ואף דניאל חשב וטעה (שם), הרי שאפילו דניאל, שנגלה לו סוד קץ משיח (ראה שם ג), ועסק כל ימיו ללמד את ישראל שלא להסיח דעת ממנה, אפילו הוא כבר חשב שמלאו לבבל שבעים שנה, ומכל מקום לא באה הגאולה, וא"כ מה יש עוד לחשוב ולצפות לגאולה, הלא לפי כל החשבונות כבר עבר זמן הגאולה ועדיין לא נושעו, ועכ"ו חשב שמעתה כבר לא יגאלו עוד מגלות בבל, ואין עוד תקוה לחזור לבית המקדש ח"ו, והיו במצב נורא של ייאוש מן הגאולה.

ולכן כאשר עשה אחרוש סעודה על גודל שמחתו ששוב לא יבנה המקדש, לא הרגישו אז כלל ישראל את גודל הפגם להשתתף בסעודה זו, ואדרבה, חשבו להשלים עם המצב, וטעמו כי מאחר שזהו המצב הקיים, וכבר אין עוד תקוה לשוב אל ירושלים, ע"כ מן הנכון לעשות כדבר המלך ולהשתתף עמו בשמחתו משום שלומה של מלכות וכו', וע"כ לא נמנעו מלהשתתף וליהנות מסעודתו של אותו רשע. וכל זה נמשך מגודל עומק הייאוש מבנין בית המקדש שהיה אז בישראל.

גם לאחר שנתן הקב"ה התורה לישראל עדיין הוא מקושר אליה, 'נמכרתי עמה'

והנה עומק הענין של חורבן בית המקדש, וכן מה שיש מקום להתייאש מן הגאולה ח"ו, הוא פגם בענין

קוב"ה ואורייתא חד הוא, והיינו מה שנראה ששייך איוה פירוד בין קוב"ה לאורייתא.

כי הנה הקב"ה מסר לעמו ישראל את תורתו בהר סיני, ומ"מ אפילו לאחר שנתן את התורה לישראל, עכ"ו לא עזב הקב"ה את התורה, אלא בכל מקום שהתורה הולכת, הולך עמה הקב"ה, וכדברי המדרש (שמו"ר ריש פר' תרומה) בטעם שצוה הקב"ה לישראל לבנות המשכן, כי אמר הקב"ה לישראל 'מכרתי לכם תורת' כביכול נמכרתי עמה, והיינו כי לעולם מתאחד הקב"ה עם התורה ואינו יכול לפרוש את עצמו כביכול מן התורה. וכיון שנתן את התורה בארץ - על כן צוה לעשות לו משכן בכדי שיהא לו מקום לדור בארץ, שלא יצטרך לפרוש מן התורה.

על הלומד תורה להרגיש בעת לימודו גם ה'נותן התורה'

ועומק הדבר הוא, שאופן לימוד התורה כדבעי הוא כשהלומד מגיע בעת לימודו לדבריו בנותנה, כי חכמת התורה אינה סתם חכמה כשאר חכמות שבעולם, אלא היא חכמה המקושרת אל הקב"ה, והיא שכל אלקי. אבל אדם שילמוד תורה באופן שלא ירגיש בלימודו ח"ו את קדושת הקב"ה 'נותן התורה', ואינו משיג את גודל הקדושה המונחת בעצם שכל התורה, בזה הוא עושה פירוד בין התורה אל נותן התורה, ומפריד 'אורייתא' מ'קוב"ה'. ועל ענין זה חפץ הקב"ה לשכון בזה העולם ולהשרות שכניו בתחתונים, בכדי שיהיה מקושר לעולם עם התורה שניתנה בארץ.

בבית המקדש מתגלה קשר 'קוב"ה' ו'אורייתא'

וזהו ענין בית המקדש, שנוסד להיות המשך למעמד מתן תורה, כמ"ש הרמב"ן (ריש פרשת תרומה). כי כמו שבשעה שנתן הקב"ה לישראל את התורה, בא דבר זה ביחד עם התגלות נפלא של 'פנים בפנים דבר ה' עמכם בהר מתוך האש' (דברים ה, ד), והקב"ה כבכדור ובעצמו ירד על הר סיני ליתן תורה לישראל, ונתגלה לעין כל הקשר והאחדות שיש בין התורה ובין נותן התורה. הנה כמו כן ממש היתה השראת השכינה שבמשכן - המשכה של כבוד ה' אשר שכן על הר סיני, וכברא משה אל המשכן דיבר אליו הדיבור אשר נדבר לו בהר סיני. וכן היה בבית המקדש, שהוא המקום אשר משם יוצאת הוראה לישראל (תענית טז), כדכתיב (ישעיה ג, א) 'כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים', ושם נתגלה התורה בדרגתה הנכונה, ובו נתגלה הקשר שישנו לתורה עם נותן התורה, בחינת 'מכרתי עמה', דקוב"ה ואורייתא חד הוא.

אע"פ שלפי ראות העין נראה כאילו נחרב הבית, אין זה אלא בחיצוניות

והנה ענין חורבן בית המקדש, הרי זה כאילו נעשה איוה פירוד בין קוב"ה לאורייתא ח"ו, שהרי מאחר שנחרב הבית ואין כאן השראת השכינה, הרי זה כאילו עזב הקב"ה את התורה בארץ, ונראה כאילו נפסק הקשר בין התורה ונותן התורה.

אולם לאמיתו של דבר לא שייך לומר כן, שהרי קוב"ה ואורייתא חד הוא לעולם, ולא שייך פירוד ביניהם כלל. ומאחר שדבר זה אי אפשר, על כרחך מוכרח מזה שלעולם ישנה השראת השכינה בעולם, ואע"פ שלפי ראות עינינו חרב בית המקדש ובטל התמיד, הנה על כרחנו נאמר שאין זה אלא בחיצוניות, אבל בפנימיות לא נחרב הבית כלל. וקדושה פנימית זו מתגלה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שהם בתי מקדש מעט (מגילה יט), כמ"ש (יחזקאל יא, טז) 'ואהי להם למקדש מעט', וכמו כן היא מחולקת אצל הצדיקים, ששורה עליהם השכינה כדרך ששרתה בבית המקדש.

פנימיות ביהמ"ק שנסארה בגלות נותנת חיזוק ותקוה על בניינו לעתיד

וקדושה פנימית זו המלווה אותנו בזמן הגלות ואינו

נקודות:

והנה ענין חורבן בית המקדש, הרי זה כאילו נעשה איוה פירוד בין קוב"ה לאורייתא ח"ו, שהרי מאחר שנחרב הבית ואין כאן השראת השכינה, הרי זה כאילו עזב הקב"ה את התורה בארץ, ונראה כאילו נפסק הקשר בין התורה ונותן התורה

~

וכדי לתקן חטא זו שהוא ענין יאוש מן הגאולה, גילה השי"ת בכל תוקף את הענין הזה שקוב"ה ואורייתא חד הוא, ונתחזק אז הקשר הנפלא שיש לו להקב"ה ולכנסת ישראל אל בית המקדש. ואחדות זו בין קוב"ה ואורייתא, מקושרת הוא בענין האחדות בין ישראל ואורייתא, כי שני עניינים אלו תלויים המה זה וזה, ומאחר שבזמן זאת נתגלתה האחדות בין ישראל ואורייתא, אבל ענין חורבן בית המקדש אינו אלא בחיצוניות, אבל בפנימיות לעולם בית המקדש בניו ועומד.

תכלית הסעודה היתה כדי שתיהרג ושתי - שהיתה נכדת נבוכדנצר שהחריב את בית המקדש

וביותר פרסם הקב"ה דבר זה גם בעצם סעודת אחרוש, שאף על פי שבפסחות היתה סיבתה 'כשבת המלך אחרוש' ששמח על ביטול בנין בית המקדש, הנה לאמיתו של דבר היתה סעודה זאת סיבה מאת ה' שעל ידה תיהרג ושתי שהיא היתה האחורנה שנסארה ממשפחת נבוכדנצר, ואז יתקיים מש"כ (ישעיה יד, כב) 'וקמתי עליהם נאום ה' צבאות והכרתי לבבל שם ושאר גוין ונכד', ודרשו בגמ' (שם י:) 'ונכד זו ושתי', ובוזה שנהרגה ושתי נתקיים לגמרי 'הכרתי לבבל' וגו'. ונמצא שמצד הקב"ה לא היתה מטרת סעודה זו לשמוח על חורבן בית המקדש, אלא אדרבה, כל תכלית סעודה זו היתה כדי לגמור את נקמת ה' בנבוכדנצר הרשע שהחריב את בית המקדש, ולהכרית לגמרי את השארית הנשארה ממנו, ונמצא שבסעודה זו נתגלה גודל השנאה והנקמה שנוקם הקב"ה במחריבי ביתו, והרי זה מורה על גודל האהבה שיש לו להקב"ה לבית המקדש, אשר נחרת לא יטפוח ולא שייך בה שום שכחה וייאוש.

<<< המשך בעמוד ה

ויאמר המלך לאסתר במשתה היין, מה שאלתך וינתן לך, ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש (אסתר ה, ו).

הנה על פי פירוש המילות הפשוט שבכל המגילה, חזינו שמשתה היין הוא עת רצון למלאות את כל משאלות לב האדם, ולא עוד אלא שבכל עת שבקשה אסתר לעורר ולחדש עת רצון אצל המלך, אזי עשתה משתה יין וזימנה אליו את אחשוורוש, ובכך נעשה עת רצון למלאות את כל משאלותיה.

**משתה היין
- עת רצון
למלאות את כל
המשאלות כולן**

אך לעומת זאת כאשר ביקש אחשוורוש בקשה מושתי המלכה בעת משתה היין, שלפי היושר היא עת רצון למלאות את כל המשאלות ולא היה לה למאן לבקשתו, ומאחר שהיא לא מילאה את הבקשה שבאה בעת משתה היין, בכך פגמה בבחי' 'עת רצון' שבג' 'ושתי המלכה', ומכח זה באה מפלתה, דהמאן למלאות בקשה שבאה בעת רצון זה, יש לו פנים כושתי.

ועד"ז אמר דוד המלך (תהלים טט, יד) "ישחיו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר ואני תפלתי לך ה' עת רצון", ונסמכו כתובים אלו לומר שיושבי שער ושותי שכר אינם עומדים על גודל זמן משתה היין, אמנם אני יודע כי שתיית היין אינה באה על חנם, אלא בשעה זו היא עת רצון שיוכל האדם לבקש את כל משאלותיו, ועל כן "ואני תפלתי לך ה' עת רצון".

ומעתה נימא כי אף כלפי מעלה נוהגת מידה זו, שהרי סתם 'המלך' שבמגילה הוא על מלכו של עולם (זה"ק ח"ג קט: אסתר ג, ו), ולכן כל משתה היין שבקדושה הוא זמן של עת רצון בשמי השמים למלאות את כל משאלות האדם. וזהו עיקר הטעם לעריכת משתה היין בפורים, להיותו עת רצון. ולא עוד אלא שאי אפשר להתחיל בקריאת המגילה, כל עוד שאין האדם יודע שבמשתה היין יתמלאו כל בקשותיו. ועומק משמעות ענין עת רצון הוא, לומר לך כי בשעה זו יש ביד האדם לבקש בקשות כאלו, אשר בעלמא היה נחשב זאת כחוצפה לבקש אותן מאת השי"ת, או שבעלמא היה לו בוש בדבר לבקש מאתו יתברך בקשות כאלו, אולם בזמן עת רצון יכול האדם לבקש אפילו בקשות כאלו מאת ה'.

~ ~ ~

אם מצאתי חן בעיניך המלך, ואם על המלך טוב תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי (שם ז, א).

נבוא לבאר הקדמה זו, שאמרה בלשון זו "אם מצאתי חן בעיניך המלך, ואם על המלך טוב", ורק אח"כ באה הבקשה, "תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי". והוא ע"ד משל לבן מלך אשר אביו היה קרוב אליו ביותר, ומעשה שהיה שנתרחק הבן למקום נידח, ואביו המלך עומד במדינה אחרת, וספק אם יודע כלל מקיומו של בנו, וממילא לא היתה לו שייכות כ"כ אליו, ומכח זה נמשך מצב שאין הבן יכול לבוא אל אביו המלך כרצונו אלא עם נימוסי המלוכה, דסביב אביו עמדו שרים ושומרים רבים, ורק אחר השתדלות מרובה עלה בידו לקבל פני אביו המלך. ולא עוד אלא שאפילו אחר בואו לפני המלך, מ"מ אין בידו לדבר לפניו אלא במטבע הלשון שמדברים בו לפני מלכים רוזני ארץ.

**'אם מצאתי חן
בעיניך המלך'
- נוסח התפלה
בזמן הגלות**

ובמצב שכזה, כאשר הבן בא לפני אביו המלך, ושרי המלך ומשרתיו סובבים אותו, ואין ביד הבן לדבר עמו כרצונו כדבר בן אל אביו, אז הוא צריך לומר לפני אביו בדרך ארץ ובלשון נסתר, 'אם על המלך טוב, תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי', ואינו אומר מיד את בקשתו. אמנם בנוסח עצמו זה מעורר הבן את רחמי אביו המלך עליו, באמרו לפניו,

הנה עיניך הרואות שאין בידי לדבר אליך אלא במטבע הלשון שמדברים אל המלך, לומר לפניך 'אם על המלך טוב', ואע"פ שהבקשה שהנני בא לבקש היא נצרכת ודחופה מאד, מ"מ אין לי אפשרות אחרת לעת עתה אלא לדבר עמך במטבע לשון זה כפי שמדברים לפני המלך.

והנמשל הוא, כי כאשר אנחנו שרויים בגלות, והקב"ה מתייחס עמנו עתה כמלך ולא כאב, עלינו לפנות אליו בתפלתנו כענין מטבע הלשון שמדברים לפני המלך, ולומר לפניו 'אם על המלך טוב' וכדו'. וכן אין תפלתנו מתקבלת כ"כ לפניו בכל עת, שהרי ישנם מקטרגים המתנגדים לנו. אולם לשון זה גופא מעוררת רחמי שמים, שהרי האמת היא שישראל היו צריכים לבוא לבית המקדש, ולדבר לפני הקב"ה כדבר בן אל אביו, ומה נעשה שאנו עומדים עדיין בגלות, ועלינו לומר לפניו 'אם על המלך טוב'.

ובזה תוכחת מגולה לאותם בני אדם המתלהבים ומשוררים 'אם מצאתי חן בעיניך המלך', וסבורים כי מטבע לשון זו היא הדרך הישרה לפנות אל מלכו של עולם. אולם עלינו לדעת שמטבע לשון זה הינו תמוה ודחוק ביותר, וכי בן ישראל צריך לדבר בלשון זו אל אביו שבשמים, לומר לו 'אם מצאתי חן בעיני המלך', אתמהוה. בשלמא אדם זר אכן צריך לפנות אל המלך בלשון זה, אולם הלא יהודי הוא בן לאביו שבשמים, והקב"ה משתעשע בו, ומה מקום יש לבן שיאמר לאביו 'אם מצאתי חן בעיניך המלך'. אלא שלדאבוננו עומדים אנו עדיין בזמן הגלות וכעת עלינו לדבר לפניו יתברך בלשון זו, עד ירא וישקיף ה' משמים.

~ ~ ~

כי איככה אוכל וראיתי ברעה אשר ימצא את עמי, ואיככה אוכל וראיתי באבדן מולדתי (אסתר ח, ו).

הנה אסתר עמדה על ההכרה שלא יתכן להביא כליה ח"ו על כלל ישראל, שהרי הקב"ה נשבע להם שלא מאסתים ולא געלתים לכלותם, וא"כ כאשר תגזר עליהם גזירת כליה, אזי בודאי לא תהא כזאת בישראל שתתקיים כפשוטו, אלא שבשעה זו ירומם אותם הקב"ה ויעלם למדרגה נעלית ביותר, להיות כמלאכים ממש, ושיחיו כמלאכים בעולם הזה, עוד יותר ממדרגת דור דעה. אמנם על כך באה אסתר בטענה שאין בידה לסבול מצב כזה, שהרי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים (תנחומא נשא כד), וא"כ "איככה אוכל לראות ברעה אשר ימצא את עמי" העומדים למטה בעולם הזה, שיצטרכו להתעלות ולהיות כמלאכים, "ואיככה אוכל וראיתי באבדן מולדתי", - לראות מצב כזה שיאבד מהם ענין 'מולדתי' המורה על גשמיות העולם הזה, ולא יהא עוד להקב"ה דירה בתחתונים ממש.

**איככה אוכל
ודאיתי
באבדן הדידה
בתחתונים**

~ ~ ~

א-לי א-לי למה עזבתני רחוק מישועתי דברי שאגתי (תהלים כא, ב).

הנה פעמים שהאדם שואג ומתפלל על ענין שהוא רחוק מאוד מהישועה האמיתית הנצרכת לו, והוא בא בטענה לפניו יתברך "א-לי א-לי למה עזבתני", למה הנחתני לשאוג ולהתפלל על ענין הרחוק מישועתי, לישועה שאינו לטובתי, ואה"נ שלא ענית תפלתי, אבל הלא היית צריך לכוון אותי להתפלל על הענין הנצרך באמת לישועתי. אמנם השי"ת אינו עושה כן, כיון שישנם יהודים אחרים

**הקב"ה
מסבג שאדם
יהתפלל על מה
שאינו זקוק לו,
לצורך אחרים
הצריכים לכן**

פורים דמוקפין - לתיקון חטא בני העיר שושן שהתייאשו מן הגאולה

ועל ענין גילוי זה שנתגלה אז שאפילו בזמן הגלות קיימת קדושת בית המקדש בפנימיות, ובקדושה פנימית זו לא שייך חורבן בית המקדש לעולם, נקבע פורים מיוחד העיר שושן, והוא יום המשעה עשר, פורים דמוקפין, שיום זה מיוסד על התיקון של בני העיר שושן שנהנו מסעודתו של רשע. ועניינו של יום זה הוא הלימוד והכרה החזקה שאי אפשר להתייאש מן הגאולה, כיון שתמיד ישנו בית המקדש בפנימיות שאינו נחרב לעולם.

מוקפין חומה מימות יהושע - מפני כבודה של ארץ ישראל, כי בפנימיות קיימת חומתם לעולם

ודבר זה נלמד ממה שקבעו את יום ט"ו ליום הפורים בכל הכרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון (שם ב.) ולא רק בשושן שבה היה מעשה, ונדע מה שכתב הר"ן (שם א. מדפי הר"ף) בשם הירושלמי (פ"א ה"א) בטעם הדבר, שהוא כדי לחלוק כבוד לארץ ישראל שהיתה חרבה באותן הימים וכו', ולפיכך תלו הדבר בימות יהושע בן נון כדי שתהא נידונה ככרכים, שאע"פ שעכשיו אין להם חומה, כיון שהיתה מוקפת מימות יהושע בן נון הרי דינה כאילו יש בה חומה, עכ"ד. הרי מפורש יוצא כדברינו, שענינו של יום הפורים דמוקפין הוא כדי לחלוק כבוד לארץ ישראל, וכבוד זה היינו לידע ולהודיע שאע"פ שעכשיו הארץ חריבה ונפרצו חומות עריה, אין זה אלא מצד החיצוניות, אבל המתבונן בפנימיות קדושתה רואה שיש לה חומה, וכל מראה החורבן אינו אלא לעין החיצונית. ומטעם זה קבעו את יום ט"ו גם לכרכים שאין להם חומה עכשיו, כי כיון שהיתה להם חומה בימות יהושע בן נון, הרי הם נחשבים כאילו יש להם חומה לעולם.

'מרבין בשמחה' בחודש אדר, כיון שמתגלה בו פנימיות קדושת המקדש שאינה בטלה לעולם

ולפי זה יבואר יותר ענין ריבוי השמחה בחודש אדר הסובב על בנין בית המקדש, כאמור לעיל שענין 'מרבין בשמחה' בחודש אדר הוא כנגד הא ד'ממעטין בשמחה' בחודש אב. ועומק הביאור בזה על פי הנ"ל הוא, כי הרי הטעם שממעטין בשמחה בחודש אב - הוא מפני שבו נחרב הבית, אמנם כשמגיע חודש אדר מתגלה שאע"פ שמצד החיצוניות אכן שייך חורבן בית המקדש, אבל מצד פנימיותו מעולם לא נחרב הבית כלל, כי פנימיות קדושתו לעולם קיימת ואי אפשר לה שתתבטל, וקדושה זו שורה בינינו אפילו בזמן הגלות. ואדרבה, היא נותנת חיזוק ותקוה לצפות לבנין בית המקדש גם בהתגלות, וע"כ אפשר לשמוח בחודש אדר על קדושת בית המקדש הפנימית שאינה בטלה לעולם.

פורים דפריים - לגלות את הקשר בין ישראל ואוריינתא' פורים דמוקפין - גילוי אחדות קוב"ה ואוריינתא'

הרי נתבאר ענין שני ימי הפורים, יום י"ד ויום ט"ו, שהם פורים דפריים ופורים דמוקפין, שנקבעו על תיקון שני הפגמים הנעשה באותו הדור. כי יום י"ד נקבע לתקן החטא שהשתחוו לצלם, שהיא חטא עבודה זרה, ותיקונו נמשך ע"י התגלות הקשר בין ישראל ואוריינתא, והוא עומק הרצון של כלל ישראל שבו לא שייך שום פגם, ועל ענין קשר זה נקבע יום הפורים דפריים. ומאיידך יום ט"ו נקבע לתקן החטא שנהנו מסעודתו של אותו רשע, שהוא פגם של ייאוש על בנין בית המקדש, ותיקונו היא ע"י התגלות הקשר בין קוב"ה ואוריינתא, שהוא מתגלה בבית המקדש, ועי"ז נחזק הקשר של כלל ישראל אל בית המקדש, שלא להתייאש לעולם מן הגאולה, ולצפות ולייחל תמיד אל בנין בית המקדש. ועל זה נקבע יום שושן פורים לתקן חטא העיר שושן, ע"י התגלות נצחיות קדושת המקדש.

להקדים תחילה את הפסוק הקודם (פסוק א') "אוהבי ה' שנאו רע, שומר נפשות חסידיו, מיד רשעים יצילם". כי כאשר הצדיק יורד לגיהנם כדי לברר ולהעלות את הניצוה"ק שנפלו ביד החיצונים, הנה הוא צריך שמירה יתירה שלא להימשך אחריהם ח"ו, ושמירה זו באה ע"י השנאה שהוא שונא את הרע, וז"ש 'אוהבי ה' שנאו רע שומר נפשות חסידיו', ששנאת הרע היא השמירה לנפשות חסידיו, להצילם מיד רשעים, שיהא ביכולתם לירד לגיהנם, ולהוציא משם את הניצוה"ק. ותיקון זה לרשעים הוא ע"י שמגלים להם שהינם באמת צדיקים, אלא שהם עצמם אינם יודעים שהם צדיקים, ועל כך מסיק הפסוק "אור זרוע לצדיק", שבפנימיותו של כל אחד טמון זרוע אור הצדיק. והראיה לזה היא, מכך ש"ולישרי לב שמחה", שהרי חזינו כי אפילו הרשע בא לידי שמחה בראותו את הצדיק, וזו ראיה שגם הוא צדיק בעצם, ומכח זה ניתן לחלצו מגיהנם. זו הכוונה שמכוונים בפורים בפסוקים אלו.

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו (תהלים קיח, כד).

הנה ישנם עובדי ה' המבקשים לידבק בו יתברך, ולכן הינם מבקשים שישפיע להם הקב"ה הארה וגילוי מה'יחודא עלאה'. ועובדי ה'

'זה היום עשה ה' - נסים בפועל ממש, ואזי - נגילה ונשמחה בו'

אחרים מבקשים שיינתן להם הקב"ה דבקות והשגה ב'יחודא תתאה'. עוד ישנם חסידים המתאווים שיאירו להם הקב"ה בגילוי 'אהבה רבה', ואחרים מתגעגעים שיכניסם הקב"ה במדרגת 'אהבת עולם', וישנם מבקשי ה' המשתדלים לבוא לידי 'אהבה בתענוגים'. אמנם על כך אמר דוד המלך, כי אני אומר "זה היום עש"ה ה' נגילה ונשמחה בו", דכאשר יעשה הקב"ה נס בפועל ממש, בעולם העשיה, אזי 'נגילה ונשמחה בו'. והיינו, כי אפילו כאשר יהיו אוהבי ה' גדולים, ועובדי ה' עצומים, ומשיגי הדעת כבירים, ואפילו אם יגלה הקב"ה עליהם 'אהבה רבה', וגם 'אהבת עולם', מ"מ עדיין אין בזה שמחה, כי המצב הכללי נותר על מקומו הירוד. מה גם אשר הקב"ה כבר השפיע עלינו השפעות לרוב, ועדיין לא שמח הקב"ה בעולמו (ויק"ר כ. ב.). אך כאשר 'זה היום עש"ה ה', בפועל ממש, אזי אין לך דבר טוב הימנו, ואזי 'נגילה ונשמחה בו'.

ודוגמא לדבר, דהנה ישנם עובדי ה' המכנינים עצמם לראש השנה במוחין גדולים, ובגילויים נפלאים, אולם יהודי פשוט מבקש מאתו יתברך שיבנה את בית המקדש בפועל ממש, וזה חביב לפני השי"ת יותר מהכל. וזהו התפילה הנכונה שמזה נעשה שמחה שלימה.

הנצרכים לישועה זו אשר עליה מתפלל אדם זה, ולכן מזכה השי"ת אותו להתפלל על כך אע"פ שלגבי דידיה הרי זה רחוק מישועתו, בכדי שתפילה זו תעלה ותתקבל עבור יהודים אחרים הנצרכים לכך, וישועה זו הינה במעלה יתירה מאשר אילו היה נענה בכך עבור עצמו.

אתה הוא מלכי אלקים צוה ישועות יעקב (תהלים מד, ה).

פירוש, שמכיון שאתה הוא "מלכי", לכן באה הבקשה "צוה ישועות יעקב". והמכוון הוא, דהנה הישועה שאומות העולם צריכים בכל ענין שהם

כרל ישראל צריכים ישועות שבאו ממנו יתברך ולא בדרך הטבע

מבקשים, אינה אלא לגרמייהו, ואילו 'ישועות יעקב', הישועה שצריך כל איש ישראל בכל ענין שהוא, היא עבור כבוד השכינה, שהוא צריך פרנסה בכדי שיוכל להעמיד ולחנך בית נאמן בישראל, ובכדי שיוכל לתמוך ידי לומדי תורה, וליתן צדקה לעניים. ועד"ז גם מה שכלל ישראל מבקשים בני וחי, אין זה אלא עבור כבוד שמים. ועל כך באה הבקשה מלפניו יתברך 'צוה ישועות יעקב', שישפיע השי"ת ישועות יעקב, 'ידישע ישועות', אשר הישועה שלהם הינה למענו יתברך, ושלא ישפיע השי"ת השפעות לאומות העולם אשר הישועה שלהם הוא לגרמייהו. וביתר עומק, הנה הנענה בישועה הבאה ע"פ דרך הטבע, אכן נושע מצרתו, אמנם עדיין אין זה 'ישועות יעקב', מאחר שכלל ישראל רוצים להוושע בישועה כזו שיהא ניכר בה בבירור שהשי"ת הוא שהושיעם מצרתם, באופן שלא יוכלו לתלות את הישועה בדרך הטבע גרידא. ועל כך באה הבקשה מלפניו יתברך 'צוה ישועות יעקב', שישפיע השי"ת ישועות כאלו אשר אכן יהא ניכר לכל ההשגחה הפרטית שישנה בישועה זו, ושיהא ניכר בה כי השי"ת הוא שהושיע אותנו בישועה זו.

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה (תהלים צז, יא).

הנה מנהג ישראל לומר פסוק זה בכניסת יום הכיפורים, והמכוון באמירתו הוא על תיקון החטא הידוע, אשר על ידו נפלו

אם הרשע שמח כשרואה צדיק, אזי הוא ראיה שהוא באמת ג"כ צדיק

אורות ממדת 'צדיק' ביד החיצונים, ולכן נצרך להרבות בבכיה בשעה זו, לבטל מן החיצונים את היניקה שבאה להם מכח החטא הידוע ולברר מתוכם את הניצוה"ק. אמנם בפורים ישנה כוונה אחרת בפסוק זה, וצריך

והימים האלה נזכרים ונעשים: בפורים מתעורר הניצוץ הנעלם שבכל יהודי

א. להיות עתידים ליום הזה: הצורך בהכנה לקראת ימי הפורים

רוב בני אדם אינם מבינים את מהות יום הפורים | אם מתכוונים לימי הפורים כראוי מקבלים השפעה ומשמעות נפלאה | צריכים 'מפתח' כדי להיכנס לימי הפורים | הפלא הגדול בגדולתם של ימי הפורים

ב. ואנכי אסתיר: העומק והמעלה הגנוזה בנשמת אדם מישראל

לרבי אלעזר בן דורדיא היתה תמיד תקוה וצפיה שיום אחד הוא יזכה לצאת מתוך הבוץ והרפש | כשרצו לשבור את רוחו ולייבש אותו לגמרי הוא התעורר ושב אל היהדות | באמצעות המרירות שלו מעומק הלב הוא זכה להתעלות ברגע אחד למדרגת 'תנא' | כל יהודי צריך לדעת שהנקודה הזאת שוכנת בקרבנו | לפעמים יש צורך לעבור מצבים קשים כדי להבין עד היכן הדברים מגיעים

ג. כי הגיד להם אשר הוא יהודי: נס פורים מגלה לנו שאנחנו יהודים

הירידה של כלל ישראל כשירדו לגלות בבל | גולי בבל היו שבורים ורצוצים עד כדי כך שהסתפקו האם הם עדיין מחויבים במצוות או לא | הצפיה והתקווה לגאולה | סעודת אחשוורוש היתה הכרזת נצחון במלחמה נגד קדושת ישראל | אין מי שיעצור את נפילת הדור | המכה אחרונה: גזירת כליה | כשכלל ישראל היו שבורים ורצוצים עד דכדוכה של נפש אז נתעורר הניצוץ היהודי | תעניות ותשובה מעומקא דליבא | הכל מתחיל להתהפך והתחלת ההתעוררות לגאולה ובנין בית שני

ד. ותקוותם בכל דור ודור: נס פורים בדורינו

תקופתינו דומה לדור של סוף גלות בבל | בעינים פשוטות אין אנו רואים שום עתיד לדורינו | יש לנו הבטחה שעוד נזכה כולנו לשוב בתשובה | הכל יכול להתרחש כהרף עין | לעת"ל יתגלה שהש"ת היה עמנו תמיד וגם במצבים הירודים והקשים ביותר | העובד ה' עובר את כל נס פורים בפרטיות | יש לפעמים שאדם חושב שהנה 'גאולת הנפש' הפרטית שלו כבר קרבה ובאה | אך אז המציאות מכה בו ולא די שהגאולה שלו עדיין לא הגיעה, אלא אדרבה נראה שהכל נהיה יותר גרוע | במקרה כזה עיקר העבודה הוא: 'מגילת אסתר' - הבטחון שהש"ת עמי והוא לעולם לא יטשני ולא יעזבני

ה. ליהודים היתה אורה: פורים מבטלת את כל המחיצות ואז נהיה 'אורה ושמחה'

שמחת פורים - השמחה עם הש"ת שלעולם אינו עוזב אותנו | נכנס יין יצא סוד - הסוד שהקב"ה לא עוזב אותנו לעולם | ב'נקודת היהדות' דאס פינטעלע איד' כולם שוים בלא שום הבדל | האהבת ישראל והאחדות של פורים - תוצאה של גילוי עצם היהדות | קבלת התורה ברצון - כל יהודי רוצה באמת להיות טוב

ו. ולא הסתיר פניו ממנו: הש"ת היה כאן לאורך כל הגלות

בפורים הטבע יותר מזוכך | סעודת אחשוורוש: בשעת מעשה היה נראה שהסעודה היא ההסתרה ההגדולה יותר אבל אח"כ נתגלה שהסעודה היתה באמת ההשגחה הגדולה ביותר | לעתיד לבוא יתגלה כן גם על כל ההסתרות שהיה לנו לאורך כל הגלות | ראיית ההשגחה העליונה בגלות | אומות העולם עומדים עלינו לכלותינו רח"ל מפני שהם מרגישים את קדושת ישראל | הש"ת לא יעזבנו ולא יטשנו לנצח

א.

להיות עתידים ליום הזה: הצורך בהכנה לקראת ימי הפורים

המפתח להיכנס אל ימי הפורים

אנו עומדים כעת לפני ימי הפורים, ומוטל עלינו להתכונן בהכנה הראויה לקראת הימים הנעלים. בגמ' מגילה (:) אנו מוצאים 'פתיחות' שונות שהאמוראים פתחו ואמרו קודם שהתחילו בלימוד המגילה; כפי שהגמ' אומרת: "רבי יונתן פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא", "רבי שמואל בר נחמני פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא". וזהו ענין של 'מפתח' שאמוראים פתחו באמצעותו את ה'מפתח' להיכנס לימי הפורים. ומוכת, שיש צורך ב'מפתח' כדי להיכנס אל ימי הפורים.

לימי הפורים נדרשת הכנה יותר משאר המועדים

הדברים אמורים בפרט ביום הפורים, שהוא שונה במהותו משאר כל המועדים, ועל כן נחוץ ביותר להתכונן אליו כראוי. ניתן לומר שרוב בני אדם אינם מבינים את מהותו של פורים. ישנם רבים המשתכרים ביום הזה ומבזבזים את כל הפורים ואינם יודעים כלל מהו פורים, ומה נדרש מהם ביום הזה. ברחובות העיר יש רעש ומהומה גדולה, בחורים מתהלכים בקבוצות לקבץ מעות לצרכי צדקה, הם נוסעים

בכלי רכב גדולים אשר בוקע מהם קולות נגינה וכדומה. אחרים סתם משתוללים ומזדברים דברי שטות והבל, הם סבורים שפורים הוא סתם יום של 'הפקרות' ו'חופשי', יום שבו הותרה הרצועה, וכאילו ביום זה הכל מותר, הם מנצלים את היום להלבין פנים ולבייש אחרים... ויש להם עוד בזה 'פסק הלכה' מפורש בשו"ע (סי' תרצה סעי' ב) שהמזיק את חברו מפני שמחת פורים פטור מלשלם.

ועל כן יש חשיבות מיוחדת שכל אחד ישתדל להשיג את המפתח הנכון, להתכונן כראוי וכיאות בהכנה דרבה לקראת ימי הפורים, ע"י התעמקות במעלת היום ובמגילת אסתר, ומתוך כך להבין ולהשכיל מה רוצים להשיג ביום הקדוש והנשגב הזה. וכפי מה שיכין אדם את עצמו כך יזכה לקבל את השפעות הקדושה של יום הפורים.

גדלותו של היום

הנה אמרו חז"ל (יומא כט.): "אסתר סוף כל הניסים" כלומר הנס של פורים הוא הנס האחרון שניתנה רשות מן השמים לכותבו ולקבעו בין כ"ד ספרי הקודש, אבל הניסים שנעשו לאחר מכן לא ניתנה רשות לכותבם. ומובא בספ"ק: 'ה'סוף' הוא

התכלית והמטרה של הכל. ונמצא שאם 'אסתר' סוף כל הניסים, הרי שיום הפורים הוא יום טוב הנעלה ונפלא ביותר שהוא תכלית כל הניסים. וידוע לנו מכל הספרים הק' שהביאו בענין זה את דברי חז"ל (ילקוט שמעוני משלי פרק ט' רמז תתקמ"ד): "כל המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינן בטלים לעולם". וענין זה מרומז בפסוק (אסתר ט, כח): "ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים ויזכרום לא יסוף מזרעם", שנס פורים קיים לנצח ויש לו שייכות גם עם העתיד לבוא.

יום טוב בימות החול שיהיה גדול כל כך?

ולכאורה צריך להבין, מהי אכן המעלה הנפלאה של יום הפורים? ולמה הוא חשוב כל כך, שאפילו לעתיד לבוא לא יבטל? ובפרט שיום הפורים הרי הוא יום טוב של 'ימות החול' שהרי אין בו איסור מלאכה כשאר ימים טובים, וכמ"ש בגמ' (מגילה ה): "מלאכה לא קיבלו עליהו", שהיהודים שבאותו דור של הנס קיבלו עליהם את ימי הפורים כימי משתה ושמחה אבל לא קיבלו עליהם איסור מלאכה, "ואילו יום טוב לא כתיב", כי ימי הפורים אינם בגדר 'יום טוב' - ובכל זאת הוא יום גדול ונפלא כל כך, וצריך להבין איך הדברים מתיישבים על נכון.

נקודות:

הנה אמרו חז"ל (יומא כט.): "אסתר סוף כל הניסים", ומובא בספ"ק: שה'סוף' הוא התכלית והמטרה של הכל. ונמצא שאם 'אסתר' סוף כל הניסים, הרי שיום הפורים הוא יום טוב הנעלה ונפלא ביותר שהוא תכלית כל הניסים

ישנה מציאות של עבודה ואפילו עובד ה' רגיל שהוא 'קונה את עולמו בכמה שנים' צריך גם כן לדעת מזה, כי יתכן שיזדמנו לו מן השמים מצבים ונסיגות שיהיה עליו לעבור כדי שהוא ישיג ויקנה את המידה הזאת. עבודה זו נקראת בשם: 'יש קונה עולמו בשעה אחת'. עובד וענין בעבודת ה', שקיימת מציאות שאפשר ברגע אחד להגיע למדרגה רמה ונפלאה. זוהי העבודה של גילוי הנקודה של 'קדושת ישראל', הנקודה הצפונה והטמונה בעומק רב בנשמתו של כל אדם מישראל. וכאשר הנקודה הזאת מתגלית, האדם מתעורר ושב בתשובה באופן מיוחד עם כזו מרירות וחרטה מעומק הלב, ואז יש לו אפשרות להשיג ולקנות את 'חלקו בעולם הבא' ברגע אחד

ואנכי אסתיר: העומק והמעלה הגנוזה בנשמת אדם מישראל

הנה באמת עבודת ה' הוא דבר עמוק ורחב מאוד, והוא כולל חלקים שונים ומדרגות שונות. ישנה עבודה פשוטה ורגילה שכל בחור ואברך ירא ושלם וכל עובד ה' עוסק בו, הוא מחפש להתקרב אל השי"ת באמצעות לימוד התורה וק עבודת התפלה ועשיית מעשים טובים וכו', הוא מחפש 'קירבת אלוקים'. עבודה זו היא העבודה הרגילה, והיא הדרך הסלולה בעבודת ה'. ובכללות אפשר להגדיר עבודה זו בהגדרה: 'יש קונה עולמו בכמה שנים', מפני שכאשר אדם כזה 'קונה עולמו', הוא קונה אותו בעמל ויגיעה של 'כמה שנים', שנים ארוכות שבהם הוא עוסק בעבודת ה', הוא אינו מפקס להתייגע ולהתאמץ בתורה ועבודה וגמ"ח, עד שהוא באמת זוכה לקנות את עולמו אפילו במשך של 'כמה שנים', זוהי דרך העבודה הרגילה.

העבודה המיוחדת - להתעלות ברגע אחד

אך ישנה מציאות אחרת של עבודה - עבודה מיוחדת השונה מהעבודה הרגילה - ואפילו עובד ה' רגיל שהוא 'קונה את עולמו בכמה שנים' צריך גם כן לדעת מזה, כי יתכן שיזדמנו לו מן השמים מצבים ונסיגות שיהיה עליו לעבור כדי שהוא ישיג ויקנה את המידה הזאת. עבודה זו נקראת בשם: 'יש קונה עולמו בשעה אחת'. ישנה עבודה וענין בעבודת ה', שעל זה בכה רבי ב'התעוררות גדולה, שקיימת מציאות שאפשר ברגע אחד להגיע למדרגה רמה ונפלאה. זוהי העבודה של גילוי הנקודה של 'קדושת ישראל', הנקודה הצפונה והטמונה בעומק רב בנשמתו של כל אדם מישראל. וכאשר הנקודה הזאת מתגלית, האדם מתעורר ושב בתשובה באופן מיוחד עם כזו מרירות וחרטה מעומק הלב, ואז יש לו אפשרות להשיג ולקנות את 'חלקו בעולם הבא' ברגע אחד.

'הסתר בתוך הסתר', מדוע?

הנה אמרו חז"ל (חוליק קט): "אסתרו מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר". הנה בפסוק נאמר כך (דברים לא, ז): **'וְאֶמְרָה בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֵאלֹהִים עָלַי כִּי אֵין אֱלֹהִים בְּרַבִּי מִצְאוֹנִי הָרְעוּת הָאֱלֹהִים וְאֶנְכִי אֶסְתִּיר פְּנֵי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים**". השי"ת אומר: עוד יבואו זמנים שבני ישראל יאמרו "אין אלוקים בקרבנו", כלומר אין השי"ת שורה בינינו! ועל זאת אומרת התורה: **'ואנכי הסתר אסתיר פני'** - אני אסתיר ואעלים את עצמי לגמרי, ממש מצב של 'הסתר בתוך הסתר'. והקשו שם המפרשים: הרי היהודי עומד ומתוודה ואומר 'דברי ידו', שמחמת חטאי אין הקב"ה עמדי, הלאי ואזכה שכן יהיה עמדי. נו, למה מגיע לו כעת עונש כבד כזה של 'ואנכי הסתר אסתיר את פני' - שהוא 'הסתר בתוך הסתר'?

המעשה ברבי אלעזר בן דורדיא

הגמרא (ע"ז טז). מספרת את המעשה ברבי אלעזר בן דורדיא, שהיה במצב רוחני קשה מאוד, ונכשל ועבר על העבירות החמורות שבתורה רח"ל, ופעם אחת בשעה שחטא אמרו לו: **'אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה'**, כלומר אין לך כבר שום תקווה ויכולת לחזור בתשובה. באותה שעה נתעורר ותפס את עצמו והתחיל לעשות תשובה בבכיות נוראות, עד כדי **'שהניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו'** - והוא נסתלק מן העולם מרוב מרירות וחרטה על מעשיו הרעים. יצאה בת קול מן השמים והכריזה ואמרה: **'רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא'**.

נגע בנקודה הפנימית שלו

שמעתי מפי כ"ק אדמו"ר מאמשינאוו זצ"ל, שאמר לבאר את דברי הגמ' על פי דרכו בקודש, שרבי אלעזר בן דורדיא הרי חטא ועשה כל דבר אסור שבעולם. אבל אפפי"כ היתה בו מידה טובה אחת, הוא האמין באמונה שלימה והיה בטוח שלמרות שנכשל כל כך, מכל מקום השי"ת עוד יעזור לו! ועל כן, **כשאמר לו 'אתה אבוד, אבדה תקוה לגמרי', זה נגע לו בנקודה הפנימית! אה, את זה הוא כבר לא היה מסוגל לסבול בשום אופן, והוא נסתלק מרוב כלות הנפש אל השי"ת, ע"כ.**

דרך העבודה הרגילה - עמל ויגיעה במשך שנים רבות

הענין של 'יש קונה עולמו בשעה אחת' הוא יסוד גדול שבאמת צריך להתעמק בו הרבה. כי

כי הגיד להם אשר הוא יהודי: נס פורים מגלה לנו שאנחנו יהודים

שלאחר שבעים שנה תבוא הישועה ויזכו עם ישראל לגאולה ה'. וכמו כן דניאל - שהיה כמעט האדם הגדול ביותר בכלל ישראל - עשה חשבון שעל פיו כבר הגיעה השעה שצריכים להיגאל, כי כבר הגיע הזמן שכבר תהיה 'הפקידה' והם יגאלו וישבו לארץ ישראל. כלל ישראל עמדו וציפו בתקווה גדולה לראות דברים גדולים ונפלאים. ואכן כבר החלו לראות סימני התנוצצות של הגאולה, המלך בלשצר וכל 'מלכות בבל' נחלו מפלה גדולה, סיפור ה'כתב', שהיד רשמה על הכותל בליל פסח, וכל המעשה עם החלום שדניאל פתר, כל זה היה נס גדול ונפלא, ועורר בלב העם הרגשה עמוקה שהנה עומדים הם כבר להיושע בישועת ציון וירושלים. ותיכף מיד לאחר מכן עלתה לשלטון 'מלכות' חדשה, 'מלכות של חסד', 'מלכות פרס ומדי'. ובכן, כלל ישראל ששו ושמהו הם התכוננו, ברוך השם, כבר מרגישים גאולה באויר, הנה הגאולה קרבה ובאה!

'ירידה' תחת 'גאולה'

אך לבנתיים, הזמן רץ והולך, כבר עברו שבעים שנה, ועדיין לא רואים לנגד העינים את הגאולה. אדרבה, לא זו בלבד שעדיין לא נגאלו, אלא בדיק ההיפך, המצב הולך ונעשה קשה יותר ויותר. יתכן שבאותה תקופה לא היו להם צרות גשמיות קשות כפי שהיה תחת 'מלכות בבל', אבל המצב הרוחני

ההלם והשבר הגדול של חורבן בית המקדש הראשון

קודם שנבאר את ענין נס פורים, נקדים לתאר את המצב הכללי שבו היו כלל ישראל שרויים בימי מרדכי ואסתר. הנה כל גלות בבל היתה בכלליות גלות קשה ומרה מאוד. די בכך אם נתעמק בפסוקי ה"ך שבהם מתואר המצב שכלל ישראל באותם הימים, ובפרט במגילת איכה, שהנביא פותח ושואל: **'איכה'** - איך זה יתכן?! השכל האנושי אינו מסוגל להבין את עוצם החורבן הנורא, האיך הגיעו כלל ישראל לירידה איומה כזאת; וכמו שנאמר בפסוק (איכה ב, ג) **'מָה אַעֲיֹדָה מָה אֲדַמָּה לָךְ הַבַּיִת יְרוּשָׁלַם וְגו' כִּי גָדוֹל כִּיָּם שְׁבָרוֹ מִי יִרְפָּא לָךְ**". כל תשעה באב מיוסד לקונן על השבר הגדול הזה...

הם סברו שכבר אינם מחויבים בתורה ומצוות

בזוה"ק מובא באריכות (ח"ב ב) שכלל ישראל היו באותה תקופה במצב נפשי קשה מאוד, הם ממש לא ידעו באיזה עולם הם נמצאים, הם איבדו את בית המקדש וגורשו מארץ ישראל, ונחשבו כצאן לטבח יובל, הם סברו שהעולם בא אל קיצו ואין תוחלת ותקווה. עד כדי כך ש'קני ישראל' באו לפני יחזקאל הנביא ושאלוהו (ע"י סנהדרין קה): **'במצב הקשה הזה שאנו עומדים בו כעת, האם עדיין חייבים אנחנו לשמור ולקיים את התורה והמצוות? עבד שגירשו רבו ואשה שגירשה בעלה - כלום יש**

של כלל ישראל היה ירוד ומגושם מאוד. רוח הזמן ששררה תחת המלוכות החדשה היתה מגושמת ושפלה מאוד.

מלכות פרס היתה אכן מצד אחד מלכות של חסד, אבל התרבות שלהם היתה ירודה מאוד; וכפי שמוכח בגמ' על הפרסיים (מגילה יא.): "אוכלין ושותין כדוב ומסורבלין בשר כדוב ומגדלין שער כדוב". וכפי שאנו רואים על מלכם אחשורוש, שהגמרא מעידה עליו (מגילה יא.) "הוא אחשורוש הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו" הוא היה אדם מגושם מאוד, ובאופן זה התנהלה כל התרבות של פרס, ולמרבה הצער ההתנהלות הזאת השפיעה גם על כלל ישראל, שהיו באותה תקופה במצב של ירידה ונמשכו לגשמיות ולתאוות הגוף.

המטרה של סעודת אחשורוש

לאחר מכן באה 'סעודת אחשורוש', שהיתה כל כולה סעודה מגושמת ומשוקצת, כמובן שהכל היה כשר וישר בתכלית הידורי הכשרות... הרי מלכות פרס היא מלכות של חסד, אשר בראשה עומד מלך אוהב חסד וליברלי. כל מי שברצונו לאכול מאכלים כשרים למהדרין - יתנו לו מאכלים כשרים כרצונו! אף אחד אינו כופה על האחר מה לעשות! הכל היה מסודר, כל אחד כפי דתו ומנהגיו! וכפי שנאמר בפסוק במגילת אסתר (אסתר א. ח): "לְעִשׂוֹת כְּרִצּוֹן אִישׁ וְאִישׁ", לכל אחד ניתן כל מה שהוא חפץ ורוצה, אין אונס.

אך באמת כל מטרתה ותכליתה של הסעודה היתה אך ורק כדי למשוך את הלבבות אחרי תרבות פרס; וכפי שאמרו חז"ל (מגילה יא): על הפסוק "כְּשִׁבְתַּת הַמֶּלֶךְ אֶחְשָׁרוֹשׁ - אמר רבא מאי כשבת לאחר שנתייבשה דעתו". מפני שהוא גם כן סבר שהגיע זמן גאולתן של ישראל, ולמעשה ראה שהגאולה לא באה, לכן קיוה שהיהודים כבר לא יגאלו לעולם, וקיוה שבתוך כמה שנים יעלה בידו לגרום לכך שכל כלל ישראל יתערבו עם אומות העולם ויתנהגו בדרכיהם, וזו היתה עצה כנגד כל 'קדושת ישראל', ואז יתקיים "נהיה ככל הגוים בית ישראל" רח"ל. הן אמת שבדאי אחשורוש ואנשיו לא הכריזו בפומבי על כוונתם הזאת, אבל זאת היתה המטרה הנסתרת של כל הסעודה.

לא רואים שום עתיד לדור

זו היתה התמונה הכללית איך שהדור היה נראה באותה תקופה. היתה תקוה גדולה שהגאולה תבוא, ותחת זאת לא רואים שום גאולה, ואפילו דניאל אמר שכבר עברו שבעים שנה מאז שיצאו לגלות, וכבר הגיע 'זמן הגאולה', אך במציאות יש ירידה נוראה בין אנשי הדור, המצב ברוחניות קשה מאוד. הרבנים והמחנכים של אותו הדור היו בודאי שבורים ורצוצים מאוד ממצב הדור, הם לא ידעו האיך לחזק ולרומם את הדור, והם כמעט נתייאשו ממצב הדור. כלל ישראל היו במצב של 'הסתר בתוך הסתר', ולא יכלו לראות מה יהיה עתיד שלהם, לא רואים את הסוף למדרון ההר, כל המנהיגים עומדים אובדי עצות, וכמעט מרימים ידים מתוך יאוש ושברון לב, הם אינם יודעים לומר מה יהיה בסופו של דבר, ומה אפשר לעשות עם אנשי הדור.

הגלגל מתחיל להסתובב לטובה

וכאן נכנס כל הסוד של ימי הפורים, שסייב את כל התמונה והכל נתהפך לטובה. אמרו חז"ל (תענית כט.): "כשם שמשכנס אב ממעטין בשמחה כך משכנס אדר מרבין בשמחה". מלשון הגמרא 'כש' נראה, שיש כאן שני דברים התלויים זה בזה, אותו 'מיעוט השמחה' שמתחיל בחודש אב, מונחת בו גם הנקודה של 'ריבוי השמחה' בחודש אדר. כלומר מאותו הטעם שאתה 'ממעט

בשמחה' בחודש אדר, - מחמת חורבן ביהמ"ק וגלות ישראל - מאותו טעם ממש צריך אתה להיות 'מרבה בשמחה' בחודש אדר, מפני שבנס פורים כבר התחיל להתנוצץ הגאולה מגלות בבל ובנין ביהמ"ק השני.

להמן הרשע היה חוש ריח טוב...

מה עשה הקב"ה? הוא הרי מסבב כל הסיבות, והוא סיבב שאע"פ שהמצב הכללי היה כל כך ליברלי, וכל היחס של הפרלמנט והשרים ליהודים היה בכבוד ובידידות - בחשבם שכבר נכבה כל ניצוץ יהודי, אבל בכל זאת היה בנייהם שר אחד, שהרגיש שבכל זאת טמונה נקודה נסתרת של קדושה בכלל ישראל! שזו היתה המן הרשע! הוא לא ידע מה הוא מרגיש, הוא לא הבין את 'עצם הקדושה', אבל באופן שלו בצד הטומאה - התעורר לשנאה עזה על ישראל מתוך הרגשתו שיש כאן קדושה נסתרת בכלל ישראל! קדושה כזאת שאפי' כלל ישראל בעצמם אינם יודעים ואינם מרגישים אותה! ולכן אמר המן הרשע דברים שאף אחד אחר לא אמר! הוא אמר (אסתר ג. ח): "שָׁנֹו עִם אֶחָד". כלומר יש עם שהוא 'אחד' הוא שונה במהותו מכל שאר האומות שבעולם! עם זה אינו 'ככל הגוים בית ישראל'!

כל הפרסיים כולם אמרו שלפי הנראה בתוך כמה שנים כבר לא יאר זכר לדת ישראל, ואין ספק שבדאי כל ישראל יעזבו לגמרי את התורה והמצוות, ויהיו 'ככל הגוים בית ישראל'. אבל המן זעק: לא! זה לא כך! היהודים אינם כלל וכלל 'ככל הגוים'! אלא הם: "וְדַתֵּיהֶם שְׁנוֹת מִקָּל עִם וְאֵת דְּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינֶם עֹשִׂים", הם לעולם לא יתבטלו ולעולם לא יכנעו לאומות העולם! הם לעולם לא יתערבו בשאר האומות! יש בהם איזה דבר נסתר ונעלם שנקרא 'נקודת קדושת ישראל'. ואע"פ שהם בעצמם מתנהגים אל המלך כחנופה, והם רוצים להתקרב אל המלוכות ואל תרבות פרס ומדי, והם יורדים מטה - מטה - אבל המן הרשע עמד ואמר: לא! זה לא כל כך פשוט! יש בהם נקודה טמונה של קדושה, שהם לעולם לא יתערבו בנו!

טענתו של המן הרשע: יהודי נשאר יהודי בכל מצב!

זוהי באמת הסיבה שדוקא להמן היתה שנאה עזה כל כך כנגד היהודים. מפני שרק הוא הבחין בדבר הזה והבין היטב את עומק סוד הנשמה של אדם מישראל. כל המלוכות עם כל ה'שרים' הושיטו את ידיהם אל היהודים וקירבו אותם והתנהגו אליהם בידידות, כשחשב שעל ידי זה היהודים יתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם, אבל המן הרשע היה היחיד שהבין שלא יתכן בשום אופן שזה אכן יקרה, ועל כן הוא בא לפני המלך אחשורוש וביקש: "אם על המלך טוב יתב לאבדם", אם אתה רוצה שיהיה אכן אחדות אמיתית בין 'שבע ועשרים ומאה מדינה', שיהיה קשר של ידידות בין כל התרבויות שבעולם, אז אין שום עצה אחרת, אלא צריך אתה להיפטר מהם. הן אמת שעשיית סעודה גדולה מפני שאתה סבור שכלל ישראל ישארו בגלות ויתערבו בגוים, אבל אני אומר לך שזה שטויות והבלים, יהודי נשאר יהודי! ואתה צריך להשמיד ולהרוג ולאבד אותם ח"ו.

מרדכי זעק בקול: יהודי אינו גוי!

אך רצה הקדוש ברוך הוא, שלא רק המן הרשע יהיה זה שיגלה את הסוד הזה, אלא שיהיה גם בצד הקדושה מי שיגלה את הסוד הזה. ועל כן שלח הש"ת את מרדכי הצדיק, שהיה זה לעומת זה של המן, ומרדכי ציוה שלא ילכו היהודים להשתתף בסעודתו של אחשורוש, ושלא ישתחו

להמן; ו"מרדכי לא יקרע ולא ישמחה", כלומר אנו בכל זאת יהודים, ו'קדושת ישראל' שלנו עדיין קיימת. וכפי שנאמר: "כי הגיד להם אֶשֶׁר הוא יהודי". מרדכי היהודי אמר: "הסיבה שאינני משתחוה להמן אינה מפני שאני 'צדיק', אלא מפני שאני 'יהודי'!"

אילו היה מרדכי אומר שאינו משתחוה להמן מפני שהוא 'צדיק', אזי היה המן רוצה להרוג רק את מרדכי לבדו. אבל מרדכי עמד והכריז: לא! אני יהודי! יהודי שונה מכל שאר אומות העולם! והמן הבין היטב את דברי מרדכי ואמר: "מרדכי אתה צודק! אילו אני יהרוג רק אותך אני לא ארויח כלום! וְיִבְּנוּ בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמַרְדֵּכִי לְבָדֹו כִּי הַיְהוּדִים. לֹו אֵת עִם מַרְדֵּכִי וַיִּבְּקֶשׁ הַמֶּן לְהַשְׁמִיד אֵת כָּל וְעַד זָקֵן" אסור לי להשאיר שום שריד ופליט חס ושלום! מפני שזהו המציאות של 'יהודי', יש כאן נקודה מסותרת של 'קדושת ישראל', ונקודה זו קיימת בכל אחד ואחד מהיהודים מנער ועד זקן סף ונשים.

המצב של 'הסתר בתוך הסתר' אינו עונש

כאן התרחש ממש מה שנאמר בפסוק: 'ואמר ביום ההוא על כי אין אלקי בקרבי', כלל ישראל אמרו: "הש"ת כבר אינו עימנו! אין לנו יותר שום 'קדושת ישראל'!". ועל זה השיב הש"ת ואמר: "מה אתם אומרים? אין אלקי בקרבי? נו, אם כן אסתיר את עצמי יותר; ואנכי הסתר אסתיר, אני אסתיר את עצמי בהסתרה נוספת, הסתר 'בתוך' הסתר, כדי שלא זו בלבד שתאמרו 'כי אין אלקי בקרבי', אלא שעוד יהיה לכם ראיות ברורות על כך! אביא עליכם הסתר חשוך ואפל כזה! וכל זה לא בתורת 'עונש' או 'נקמה' חס ושלום - אלא בתורת 'ישועה וגאולה'! כי דוקא משם תתחיל להתנוצץ ולהתגלות הקדושה הנסתרת!"

וכאמור כך אכן היה באותה תקופה של סוף גלות בבל, כשהמצב הרוחני היה קשה ביותר, והיו יהודים היו שרויים במצב ירוד ונחות מאוד, והיו שבורים ורצוצים בעיני עצמם, הם לא ראו את הגאולה ואמרו 'כי אין אלקי בקרבי', הושלכנו לגלות ובכך נגמר הכל! אנו בגדר 'עבד שמכרו רבו' - הש"ת הפסיק את הקשר עמנו ואין בינינו יותר שום קשר!

מה עשה הקדוש ברוך הוא? הוא עשה הסתר נוסף! ונוספה להם צרה נוספת לכל הצרות, ונגזרה עליהם גזירת המן. כלומר, לא די בכך שהם היו במצב קשה ברוחניות, כעת עוד נוספה עליהם גזירת המן, גזירה נוראה כזאת לא היתה מעולם, הפחד והאימה ששררו בכלל ישראל היה נורא ואיום. נו, כלל ישראל כבר התבלבלו כל כך, הם היו אובדי עצות וכבר לא ידעו כלל מה לעשות, "ויבֹּקֵץ מְדִינָה וּמְדִינָה מְקוֹם אֶשֶׁר דָּבַר הַמֶּלֶךְ וַדָּתוּ מְגִיעַ אֶבֶל גְּדוֹל לְיְהוּדִים".

ונהפוך הוא - מבירא עמיקתא לאיגרא רמא

ואז באותה שעה! דוקא באותה שעה! כאשר היו בחושך הגדול ביותר, וכבר לא ראו שום תוחלת ותקוה, לפתע פתאום התנוצצה 'נקודת קדושת ישראל' שהיתה צפונה ומוטמנת! כי הרי כל גזירת המן נבעה מתוך הטענה שכלל ישראל לעולם לא יהיו ככל הגוים ולכן רצה להשמידם, וכאמור שהמן היה מבין על נקודת קדושת ישראל. וכיון שכן התגלה לפתע שאכן כלל ישראל הם עדיין כן דבוקים בהש"ת! נעשה מצב של תעניות; ו'יצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום'. נעשה מצב של תשובה ותיקון המעשים; ו'יצום ויבכי ומקספד שק וְאָפֵר יָצַע לְרַבִּים'. לפתע חזרו כלל ישראל בתשובה. וזה הביאור של ואנכי הסתר אסתיר פני, היינו שדוקא במצב הירוד של כלל

נקודות:

התמונה הכללית איך שהדור היה נראה באותה תקופה. היתה תקוה גדולה שהגאולה תבוא, ותחת זאת לא רואים שום גאולה, והם כמעט נתייאשו ממצב הדור. כלל ישראל היו במצב של 'הסתר בתוך הסתר', ולא יכלו לראות מה יהיה עתיד שלהם

~

אבל המן זעק: לא! זה לא כך! היהודים אינם כלל וכלל 'ככל הגוים'! אלא הם: "וְדַתֵּיהֶם שְׁנוֹת מִקָּל עִם וְאֵת דְּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינֶם עֹשִׂים", הם לעולם לא יתבטלו ולעולם לא יכנעו לאומות העולם! הם לעולם לא יתערבו בשאר האומות! יש בהם איזה דבר נסתר ונעלם שנקרא 'נקודת קדושת ישראל'!

פעמים רבות האדם מרגיש הרגשים של מרירות ויאוש רח"ל, זהו ממש 'ואנכי אסתר ביום ההוא'.

ואז בעומק החשכה יתכן שיפתחו לו אור גדול ונפלא של קדושת ישראל, אור שירומם אותו ברגע אחד להתקרב ולהתדבק אל השי"ת, זוהי הבחינה של 'יש קונה עולמו בשעה אחת'.

~

כאשר אנו עומדים בימים שלפני ימי הפורים, צריך לעורר הלבבות ולפתוח את המחשבות סביב הנקודה של 'קדושת ישראל' – דאס פינטעלע

איד' הצפונה וטמונה בלב. זוהי הכנה שונה מן הרגיל... מפני שבפורים יוצאת הכרזה גדולה: "אני יהודי!", אתה אינך מכריז: "אני צדיק! אני עובד ה'! אלא רק: "אני יהודי!" וכדי לעמוד על הנקודה הזאת יש צורך לעשות הכנה אחרת לגמרי, מפני שזה פועל באופן אחר מהרגיל

ישראל, בשעה שלל ישראל חושבים שאין אלוהי בקרי, והגויים גם הם חושבים שהנה כלל ישראל הולכים ונטמעים בתוכם, הנה אז יוסיף הקב"ה להסתיר את עצמו, כדי שבתוך כל ההסתרה הזאת תתגלה נקודת הקשר שיש בין ישראל להקב"ה.

וכמו שאמרו חז"ל (סנהדרין זז): "אם עושים תשובה נגאלים ואם לאו וכו' הקב"ה מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן וישראל עושים תשובה ומחזירין למוטב" - כלומר שהשי"ת הכריח את כלל ישראל וכפה עליהם שיחזרו בתשובה, אם ישונו בתשובה מעצמם הרי טוב, ואם הם לא ישונו

מעצמם, אז השי"ת יעמיד מלך קשה כהמן, ואז יהיו מוכרחים לשוב בתשובה בעל כרחם. זהו מה שאירע, לפתע פתאום באה עליהם צרה נוראה של גזירת המן הרשע, ואז לפתע כל כלל ישראל חזרו בתשובה ברגע אחד!

וזו היתה עבודה כללית של 'יש קונה עולמו בשעה אחת'. שבת אחת חזרו בתשובה עד שזכו לאחר הנס הנפלא לקבל עליהם את התורה מרצון, ומאכן כבר התחילה הגאולה של בניו בית המקדש השני. - מפני שכדי להביא את הגאולה של ביהמ"ק השני, היה צורך בתשובה של פורים.

ד.

ותקוותם בכל דור ודור: נס פורים בדורינו אנו

גיסא, ההשגות ברוחניות מתקטנים יותר ויותר. דורינו הוא ממש דור יתום, דור שכמעט אין לנו אנשים גדולים להביט עליהם וללמוד מדרכיהם הטובים. אפשר לומר **המהחנכים והמשפיעים של הדור כמעט מרימים ידים מגודל היאוש.**

ה'הסתר בתוך הסתר' ששולט בזמנינו דורינו דומה מאוד לדורם של מרדכי ואסתר. מצד אחד כבר הרגישו שהגאולה תבוא במהרה, בשל שלמעשה המצב נעשה קשה מאוד, לא זו בלבד שהגאולה לא באה ועדיין לא נושעו, אלא אדרבה המצב הוא 'ואנכי הסתר אסתיר את פני ביום ההוא', אנו חיים בדור של 'הסתר בתוך הסתר'. אין אנו רואים את הגילויים שהיו בעבר, אין אנו שומעים בדור הזה על מופתים כפי שהצדיקים הראו גילויים חוץ לדרך הטבע, הכל נופל אל תוך הטבע, הכל מתנהל בדרכי הטבע ועל פי מנהגו של עולם. זה ממש מצב של 'הסתר בתוך הסתר'.

הקב"ה יגלה את נקודת היהדות שלנו אבל אין אנו אבודים! אנו מאמינים שעוד נעשה תשובה ונזכה לגאולה! וכפי שהרמב"ם פסק (הל' תשובה ז, ה): "וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין". אין זה יתרחש אין אנו יודעים, אבל כנראה שיש לזה שייכות לסוד של פורים, שדוקא בשעה שלל ישראל הגיעו למצב של הסתר פנים הגדול והאיום ביותר 'הסתר בתוך הסתר', דוקא אז התנוצצה ונתגלתה נקודת 'קדושת ישראל' ואז נגאלו ישראל. **אין אנו יודעים האין השי"ת יגלה זאת בדורינו, מפני שתוספת המשיח אין אנו יודעים כלום, כי קץ הימין סתום מעמנו, אבל פשוט וברור שבאיוה אופן שיבוא, הנה השי"ת יגלה את נקודת היהדות הצפונה, זוהי הנקודה שיש לה את הכח של 'יש קונה עולמו בשעה אחת', ואז באותה שעה "מיד הן נגאלין". זה לא צריך לקחת זמן רב! זה יכול להתרחש ברגע אחד! ברגע אחד נצא כולנו מאפילה לאור גדול, זוהי תקוותינו ונחמתינו - שהשי"ת יעשה עמנו נס כזה כפי שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.**

התועלת של הגלות: גילוי הקירבה אפילו בגלות

מובא בגמרא (מגילה י): "רב דימי בר יצחק פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא, כי עבדים אנהו ובעבדותנו לא עזבונו אלקינו ויט עלינו חסד לפני מלכי פרס אימתי בזמן המן" - כלומר שהמפתח של המגילה הוא הענין של "ובעבדותנו לא עזבונו אלקינו", השי"ת לא עזב אותנו בגלות. זהו באמת אחד הדברים שהשי"ת כביכול רוצה להפיק תועלת מענין הגלות. בקרוב ממש נזכה כולנו לצאת מהגלות, ואז יתברר לנו למפרע שבגלות: "וְאָף

הוראה לדורות: השי"ת אינו עוזב אותנו בשום מצב

ובכך הראה השי"ת פעם אחת, כדי שנדע ונזכור לתמיד דבר ההוראה לדורות: **שבכל מצב אפילו הסתר פנים הקשה ביותר, בכל זאת קיימת נקודה של 'קדושת ישראל', והשי"ת לעולם לא יעזוב ולא יטוש שום אדם מישראל.** זהו הסוד של ימי הפורים, להגיע לנקודה שנקראת 'מגילת אסתר', למצוא את מה שנסתר בעומק נפשו של אדם מישראל, את נקודת הקדושה שלו, ובזה יתגלה מה טמון תחת ה'ואנכי הסתר אסתיר את פני'.

גם זאת בהיותם בארץ איביהם, שאפילו בשעה שלל ישראל היו שרוים בגלות 'בארץ אויביהם', בכל זאת לא היו במצב של 'אשה שגירשה בעלה' ולא 'עבד שמכרו רבו', השי"ת מעולם לא גירש אותנו ולא מכר אותנו, אלא אדרבה **'לא מאַסְתִּים וְלֹא גַעְלִיתִים לְכַלְתֶּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּכֶם!'** השי"ת אומר אני לא עזבתי אותם בשום מצב ולא עזבתי את הברית שלי עימם! **'כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם!'** אלו לשונות שלא אמר השי"ת לישראל בשעה שהיו שרויים על אדמתם בארץ הקודש, אלא דוקא כשהיו נדרסים בגלות בארץ אויביהם, אז השי"ת מתבטא במילים הנפלאות הללו.

אפילו בזמנינו השי"ת אומר: כי אני ה' אלקיהם

ואכן אנו רואים שחז"ל אמרו (מגילה יא) על הפסוק **'כי אני ה' אלקיהם - לעתיד לבוא'**. הדברים אמורים על מלחמת גוג ומגוג שתתקיים בסוף ימי הגלות, באותם הימים יהיו כלל ישראל במצב רוחני ירוד מאוד; **כפי שאנו רואים בזמנינו. ובאותה שעה יאמר השי"ת: "אני עמכם"** מפני שהמידה הזאת קיימת תמיד בכלל ישראל, שבכל מצב שהיו אפילו אם יהיו שפלים ביותר, אפילו אם יהיו במצב של 'נפלה לא תוסיף', שנפילתם תהיה למדרגה שכבר אי אפשר ליפול יותר, בכל זאת סוף כל סוף יתקיים בהם 'קום בתולת ישראל'.

ה'הסתר פנים' כלפי היחיד

כל הדברים הללו אמורים אודות כלל ישראל באופן כללי, אבל באמת הדברים שייכים גם אצל כל יחיד ויחיד בפני עצמו, מפני שכל מה שמתרחש בכלליות אצל כלל ישראל מתרחש גם בפרטיות אצל כל יחיד. ישנם זמנים שאדם נופל אל תוך 'ואנכי הסתר אסתיר את פני ביום ההוא', הוא היה סבור שיצליח, הוא חשב שהוא ישתדל להתחזק בעבודת ה', ללמוד ולהתפלל, וחפץ ה' בידו יצליח, שאכן יתעלה ממדרגה למדרגה, וממש ירגיש טעם ומתיקות נפלאה בעבודת ה'. אבל למעשה, לא זו בלבד שאין הוא מצליח, אלא אדרבה המצב נהיה גרוע יותר, הוא מרגיש בלבולים ונסיונות שונים, עם טמטום הלב קשה, עד כדי כך שאפשר לומר שהוא מרגיש 'טעם גיהנום' בכל קטע גמרא שהוא לומד... אין לו שום מושג מה זה 'נועם שבת', או 'שמחה ודביקות ה', הוא אינו רואה את זה ולא מרגיש את זה.

פעמים רבות האדם מרגיש הרגשים של מרירות ויאוש רח"ל, זהו ממש 'ואנכי אסתר אסתיר את פני ביום ההוא'. (ובאמת זה הרבה יותר מזה, מפני שאפילו אם אדם נכשל רח"ל, אסור לו ליפול לידי יאוש. רבי אלעזר בן דורדיא הרי נכשל בחמורות שבחמורות, דברים שבזוהר אין לנו שום שייכות אליהם, ואף על פי כן לא התייאש מתשובה. צריך לדעת שאין שום הבדל לאיזה מצב

הוא נפל, כי בכל אופן קיימת נקודה נסתרת של 'קדושת ישראל'. ואז בעומק החשכה יתכן שיפתחו לו אור גדול ונפלא של קדושת ישראל, אור שירומם אותו ברגע אחד להתקרב ולהתדבק אל השי"ת, זוהי הבחינה של 'ש קונה עולמו בשעה אחת'.

מן השמים ממתינים בעיקר על הבטחון שלך

זו היא נקודה שכל מי שהוא עובד ה' צריך להשיגה ולהבינה. לפעמים מנסים את האדם בסתם נסיונות רגילים ופשוטים, ולפעמים מנסים את האדם עם נסיונות גדולים יותר, לפעמים נותנים לו סתם 'קטנות המוחין', ולפעמים היצה"ר מתגבר כנגדו מאוד מאוד. עומד האדם ושואל: "ובכן, מה

אני יעשה כעת ומה תפקידי בשעה זו?" עונים לו: דע לך, שהעבודה שאתה עובד ומשרת את ה' במצב הזה חשובה אצל השי"ת בתכלית החשיבות, הרבה יותר מעבודת ה' שאתה עובד כשאתה במצב של 'גדלות המוחין'!

ובעיקר השי"ת רוצה ממך בשעה זו דבר אחד: שתדע שהוא נמצא עמך, והוא לא יעזוב אותך בשום מצב! אדרבה, הוא יעזור לך ועוד תזכה לצאת מהמצב הקשה של ההסתור פנים! לא רוצים ממך שום דבר אחר! **כעת לא דורשים ממך התמדה גדולה, כעת מצפים ממך רק שיהיה לך 'בטחון' בהשי"ת! שיהיה לך בטחון "שכל קויד לא יבושו**

ה.

ליהודים היתה אורה: פורים משברת את כל המחיצות ונעשה 'אורה ושמחה'

פסח - ההכנה היא בתורה ותפילה

כאשר אנו עומדים בימים שלפני ימי הפורים, צריך לעורר הלבבות ולפתוח את המחשבות סביב הנקודה של 'קדושת ישראל' - 'דאס פינטעלע איד' הצפונה וטמונה בלב. זוהי הכנה שונה מן הרגיל. מפני שעבודת ההכנה לקראת שאר מועדי השנה היא עבודה רגילה של 'ש קונה עולמו בכמה שנים', לדוגמא: בחג הפסח האדם מתרומם ומתעלה, יושבים בליל הסדר במצב של 'גדלות המוחין', עם דברי תורה על ההגדה, עם 'סיפור יציאת מצרים', זה מצב נפלא ומרומם ביותר, בחינה של 'צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה'. ועל כן ההכנה לחג הפסח, היא גם הכנה באופן הרגיל, של לימוד תורה ותפילה ועסק בעבודת ה'.

ההכנה לימי הפורים - לחיות עם עצם הקשר להשי"ת

אבל לאידך גיסא, בימי הפורים אין אנו מתנהגים בהתנהגות כזאת, (ואכן זוהי הסיבה לכן שרוב בני"א אינם מבינים את עצמותו ומהותו של יום הפורים) מפני שבפורים יוצאת הכרזה גדולה: "אני יהודי!", "אתה אינך מכריז: "אני צדיק! אני עובד ה'! אלא רק: "אני יהודי!" וכדי לעמוד על הנקודה הזאת יש צורך לעשות הכנה אחרת לגמרי, מפני שזה פועל באופן אחר מהרגיל, הכרזה זו היא תוצאה של החיים בדביקות והתקשרות שיש לנו עם השי"ת, שהשי"ת אינו עוזב אותנו בשום אופן, ולעולם לא יעזוב אותנו בכללות ובפרטות.

שמחת פורים - השמחה שאנו שמחים עם הקשר הנצחי

על פי הדברים האלה יש ליתן טעם לכן שמריבים בשתיית יין בפורים, (לכחורים עדיף יותר שלא לשתות. בחורים אינם יודעים האיד לשתות, הם מקיאים, ואין להם פורים, והם נשארים בלא כלום, כדי להרבות בשתיית יין צריך להיות בגדר 'מתיישב בינו' (עירובין סה.) ומי שאינו יודע איך לשתות עדיף שלא ישתה). מפני שבמצעות שתיית היין נכנס יין ויצא סוד ומתגלה הנקודה של היהודי, שאינו מתפעל כלל מהמצב

ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך".

נקודה זו מבוארת בעיקר בספרי חסידות - אע"פ שבטוחני שכל בעלי המוסר מסכימים לזה, כי אין בזה שום ספק בעולם - נכון זה לא היה דרכם להדגיש את הענין הזה עד כדי כך, לבעלי המוסר היה דרך משלהם בעבודת ה'. אבל להולכים בדרכי תורת החסידות אפשר לומר בוודאות: **שמי שאינו יודע את היסוד הגדול הזה - שהשי"ת לעולם לא יעזוב ולא ינטוש שום אדם מ'ישראל, בין רבים ובין יחידים, ואפי' מי שנכשל ח"ו בעבירות חמורות שבחמורות רח"ל, בכל זאת השי"ת אינו עוזב אותו - עדיין לא דרך על מפתן השער של עבודת ה'!**

הנהגותיו לפי הנקודה הזאת, מה שאין כן הרשע עדיין לא גילה את הנקודה הזאת, והיא צפונה וטמונה בו באיזה שהוא מקום. אבל מצד עצם הנקודה שניהם שוים. ועל כן כאשר הצדיק נכנס לגיהנום הוא 'מצא מין את מינו', והוא תופס את הנקודה הפנימית הזאת 'דאס פינטעלע איד' של הרשע, והיא מתדבקת ומתחברת אל הנקודה הפנימית של הצדיק שכבר נתגלתה, והוא עולה מן הגיהנום יחד עם הצדיק.

כלומר, במילים אחרות: אילו מרדכי הצדיק היה נכנס לגיהנום ומכריז ואומר: "אני הצדיק הגדול מרדכי הצדיק!" לא היה בכוחו להוציא משם שום רשע! **אבל אם נכנס לגיהנום ואומר: אני לא מרדכי הצדיק - אני יהודי! אז ישיב הרשע ויאמר: "אה, גם אני יהודי! אנו שנינו יהודים! נו, הרי יש לנו כאן 'צד השוה'! אני אצא מהגיהנום ממש כפי שאתה תצא מכאן!"**

האהבה ואחדות שוררים בפורים

ועל כן אנו מוצאים שבפורים קיימת אחדות נפלאה בין גדולים ובין קטנים, אף אחד אינו מחפש שום 'כבוד' ולא נותנים שום 'כיבודים', מפני שביום זה מאיר אור גדול של 'כי הוא יהודי', **כל היהודים שוים! כל אחד הוא 'יהודי' - 'כי הוא יהודי'!** ועל מרדכי הצדיק אכן נאמר: **'דרש טוב לעמו ודבר שלום לקל ירעו'.** כי הוא אכן עשה אחדות ושלוה בין כלל ישראל, מפני שהוא גילה שבכל אדם מ'ישראל - ללא הבדל באיזה מצב הוא שרוי - יש נקודה נסתרת של 'קדושת ישראל'. ואכן כך נאמר בפסוק: **'וקיבל היהודים את אִשֶּׁר החלו לעשות ואת אִשֶּׁר כתב מִרְדֵּכִי אֱלִיָּהוּ.**' תיבת 'וקיבל היהודים' כתוב בלשון יחיד, ולא 'וקיבלו היהודים'. מפני שכל כלל ישראל היו באותה עת 'כאיש אחד בלב אחד', ובאופן זה חזרו וקיבלו את התורה באהבה וברצון. מצב זה 'כאיש אחד בלב אחד' היה תוצאה של 'הצד השוה' שהרשע הגדול ביותר שבישראל הוא שוה בשוה עם הצדיק הגדול ביותר, וכשהצד השוה הזה נתגלה, אז כל אדם מ'ישראל - אפי' הפחות שבפחותים - קיבל רצון גדול ונפלא לקבל את התורה מחדש.

של 'ואנכי הסתר אסתיר', אלא אדרבה הוא יודע ומכיר שהשי"ת אינו עוזב אותו לעולם, ויודע שיכול לגלות את הקדושה שנמצא בכל ההסתרות הגדולות ביותר ובכל הנסיונות הגדולים ביותר, והשי"ת עמו גם במצבים הקשים ביותר. זו היא השמחה של ימי הפורים, השמחה של 'מגילת אסתר', כי מתגלה הדעת בתוך ההסתור, בפורים אנו שמחים עם השי"ת! **היהודי שמח בכך שיש לו בורא! אב הרחמן שבשום פנים שבעולם לא יעזוב אותו!**

צדיקים מצילים מדינה של גיהנום

מובא בספרים הקדושים: שהצדיקים בעולם העליון נכנסים לעתים אל הגיהנום ומוציאים משם נשמות הרשעים, (עי' זוה"ק ח"ג רכ.). ובשעה שהצדיקים נכנסים אל הגיהנום, הם סובלים בזה מעט יסורים, אבל הם מסכימים לסבול יסורים אלו כדי להציל את הרשעים מדינה של גיהנום. הענין שהצדיק יכול להוציא רשע מגיהנום, הוא מכח הדין של 'ערבות', כפי שאחז"ל (שבועות ט:): **"כל ישראל ערבים זה לזה", כל היהודים מקושרים אחד אל רעהו, ועל כן הצדיק יכול לתפוס ביד הרשע ולהוציאו משם, מפני שיש לו שייכות עמו מכח דין הערבות!** אבל אחרי ככלות הכל צריך להיות איזה שהוא 'צד השוה' בין הרשע הגדול ביותר לבין הצדיק הגדול ביותר, שבענין זה שניהם שוים, ובכך זה יכול הצדיק להגיע אל מקומו של הרשע ולהוציאו מהגיהנום.

ה'צד השוה' בין הרשע הגדול ביותר לבין הצדיק הגדול ביותר

ובכן, עלינו להבין, מהו באמת ה'צד השוה' בין אנשים הרחוקים זה מזה כרחוק מזרח ממערב? אלא ביאור הענין הוא, שהצדיק הגדול ביותר יש בו 'נקודה', - שהנקודה הזאת היא גדולה יותר מהצדקות שלו! כי אכן **אדם זה הוא צדיק גדול, אבל הנקודה הזו היא גדולה עוד יותר!** כי זהו הדבר שבו הוא מקושר בעצם עם השי"ת - בתורת יהודי! ובנקודה זו הרשע שוה ממש לצדיק! ואין שום הבדל ביניהם. והחילוק הוא רק בזה שהצדיק זכה וגילה את הנקודה הזאת, והוא מתנהג בכל

1.

ולא הסתיר פניו ממנו: השי"ת היה כאן לאורך כל הגלות

לראות שכל מה שנראה לעינים כ'דרך הטבע' הוא השגחה עליונה. וכל מה שכלפי חוץ היה נדמה כמו מציאות של 'הסתור' וה'עלמה' מההשגחה, התברר

קעת שזה אינו אמת! אלא האמת היא שקיימת השגחה נסתרת, והשי"ת משגיח ועינו פקוחה על הכל בכל עת ובכל שעה! ותחת כל מה שנראה

אין שום טבע ומקרה בעולם כלל

איתא בספ"ק שבימי הפורים טבע הבריאה מזדקן. והביאור הוא כי בפורים זכו כלל ישראל

נקודות:

בפורים זכו כלל ישראל לראות שכל מה שנראה לעינים כ'דרך הטבע' הוא השגחה עליונה. וכל מה שכלפי חוץ היה נדמה כמו מציאות של 'הסתור' וה'עלמה' מההשגחה, התברר כעת שזה אינו אמת! אלא האמת היא שקיימת השגחה נסתרת, והשי"ת משגיח ועינו פקוחה על הכל בכל עת ובכל שעה!

בזמנינו אנו עומדים עדיין במצב של 'הסתרה', ומצב הדור דומה לתקופה שקודם 'נס פורים', כל ההתרחשויות נראים כל כך 'בדרך הטבע', אין אנו רואים מופתים מהצדיקים כפי שראו בדורות הקודמים, אין אנו רואים שום גילויים. אבל בכל זאת אנחנו מאמינים באמונה שלמה שעוד נזכה לראות שכל 'דרך הטבע' שלנו - היא באמת 'השגחה עליונה'

ל'הסתר' - רואים השגחה גדולה ונפלאה!

סעודת אחשוורוש - מההסתר הגדול ביותר לגילוי הגדול ביותר

אחד מהפרטים שדבר זה ניכר ביותר, הוא 'סעודת אחשוורוש'. בשעת מעשה הלא היתה סעודת אחשוורוש 'רידה רוחנית' גדולה ונוראה, הנפילה הגדולה ביותר שהיה לכלל ישראל באותו דור, ולאחר מכן - במבט לאחור - התברר שכל הסעודה היתה ממש להיפך! סעודה זו הביאה את ישראל לעליה הרוחנית הגדולה ביותר! וממנה השתשללה קבלת התורה המחודשת, 'הדר קיבלה בימי אחשוורוש ברוצ'.

השי"ת סיבב את כל הסעודה, רק מפני שרצה שיהרגו את וסתי המלכה, כדי שאסתר תבוא ויתרחש נס פורים! ונמצא אחשוורוש סבר שהוא עורך את הסעודה על השמחה ששמח על 'חורבן בית המקדש', ועל כך שעברו שבעים שנה וישראל לא נגאלו, אך האמת הייתה הפוכה לגמרי! כל מטרתה של הסעודה היתה כדי להכניע את נכדתו של הרשע שהחריב בית המקדש; וכפי שישע"י הנביא כבר התנבא מקודם ואמר (ישעי' יד, כב): "וְקָמְתִי עֲלֵיהֶם נְאֻם ה' צְבָאוֹת וְהִכֵּיתִי לְכָבֵד שֵׁם וְשָׂאָר וְיָנִין וְנָדָד" ואח"ל (מגילה י:) זו וסתי שהיתה נכדתו של נבוכדנצר. ונמצא שבאמת זו לא היתה סעודה ששמחים בה על חורבן בית המקדש, אלא סעודה שבה נכרת אותו האדם שהחריב את בית המקדש. הכל מתהפך מן הקצה אל הקצה! ונהפוך הוא! מה שלכאורה חשבו שהוא סיבה ל'הסתר' הגדול, נתהפך ונעשה כסיבה לגילוי הגדול.

פורים נותן חיזוק עבור דורינו

בזמנינו אנו עומדים עדיין במצב של 'הסתר', ומצב הדור דומה לתקופה שקודם 'נס פורים', כל ההתרחשויות נראים כל כך 'בדרך הטבע', אין אנו רואים מופתים מהצדיקים כפי שראו דורות הקודמים, אין אנו רואים שום גילויים. אבל בכל זאת אנתנו מאמינים באמונה שלמה שעוד נזכה לראות שכל 'דרך הטבע' שלנו - היא באמת חטיבה אחת של 'השגחה עליונה'.

ענין זה בודאי יתגלה בשלימותו במהרה בימינו בביאת המשיח, אבל מיום הפורים אנו זוכים לקבל אפשרות מסוימת שנוכל לחיות את 'ההסתר' - שמה שנראה לכאורה שהוא 'דרך הטבע' הוא באמת 'הסתר' שמסתיר ומכסה על 'ההשגחה' - ובאמת אינו מציאות! פורים הוא גילוי שמלמד אותנו שמה שנראה 'דרך הטבע' הנה מסתתר שם השגחה נפלאה.

הפנימיות של בריאה מתגלית בימי הפורים

דבר זה מתקשר עם הנקודה דלעיל. כי כמו שבימי הפורים מתגלית הפנימיות של אדם מישראל - שבכל מצב שיהיה הוא עדיין אדוק ומקושר אל הבורא ית"ש, כך גם מתגלית בימי הפורים הפנימיות של כל הבריאה כולה, והוא גילוי שכל מצב הוא באמת השגחת הבורא ית"ש, והוא מנהיג את הכל אל ה'תיקון השלם'.

הקיום של כלל ישראל בגלות הוא נס גדול

רבינו בעל חובת הלבבות (שער הבחינה פרק ה' ד"ה ואם יבקש אדם) כותב: "מי שרוצה לראות נס שהוא 'קרוֹב לניסים שנעשו לאבותינו בזמן יציאת מצרים', יתבונן ויביט בעין האמת בנס ופלא שעדיין יש לנו קיום בין אומות העולם לאורך כל הזמן שאנו בגלות, כמו שהבטיחו יוצרינו יתברך (ויקרא כו, מד) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים כללותם להפך בריית איתם". רבי יעקב עמדין כותב בסגנון חוק יותר, "יתכן שהוא נס גדול יותר מהניסים והנפלאות שעשה השי"ת לאבותינו ביציאת מצרים".

שנאת ישראל בזמנינו - ממש כמו שנאתו של המן הרשע

בזמנינו אנו רואים את זה בחוש ממש: כל אומות העולם שונאים את כלל ישראל, הם אינם יכולים להמתין ליום שתהיה ח"ו כליה על כלל ישראל. ואע"פ שבגלוי הם מדברים בשפה נעימה והם מפרסמים תמיד שכל אדם באשר הוא שוה, וכל אחד זכאי לכל הזכויות, בכל זאת ברור וידוע שעם כל הדיבורים הללו, הם רוצים אחר לגמרי. מה הסיבה לכך? מפני שרק הם יודעים: "ישנו עם אחד מפורז ומפורז בין העמים", והם 'דתיים שונות מכל עם'. יהודי נשאר יהודי! ונמצא שיש צד השווה גדול בין דורינו ובין דורו של מרדכי היהודי. ובימי הפורים מוטל עלינו להתקשר אל הנקודה הנסתרת של 'קדושת ישראל', אשר 'לא מאסתים ולא גאלתים', ובקרוב נזכה לגאולה השלימה, אמן.

חיזוק ולא בשפלות, כי המלאכים נותנים לו חיזוק בעבודתו.

סיפר כ"ק אדמו"ר מאמשינאו זי"ע, ש'גוטער איד' היה מסתיר את עצמו מאד, והיה נוהג כאדם פשוט, והיה מתפלל את כל התפלות מתוך סידור 'קרבן מנחה' כאחד מפשוטי עם, ולא ראו אצלו שום גדלות, אלא ידעו שהוא מרבה באמירת תהילים, ועל פניו היה נראה כצד פשוט. אכן מצד שני היה ידוע כבעל מופת גדול, והיה פועל ישועות ומופתים מבהילים. פעם שאלו אותו מהיכן באים כל המופתים האלו, שהרי הוא מראה את עצמו כאדם פשוט. ענה ה'גוטער איד' שהרבי ב'תקד' לימד אותו, כי כאשר היה המבול על הארץ לא מתו הדגים שבים, והטעם הוא לפי שלא חטאו. סיים ואמר: 'ווייזט אויס, אז מ'זינדיגט נישט האט עס א חשיבות' (כנראה מזה, שאם אין חוטאים יש לזה חשיבות). (ואפשר שכונתו היתה בעיקר על החטא הידוע שבו נכשלו דור הפלג, כי מי שאינו נכשל בזה יש לו חשיבות גדולה בשמים).

הרה"ק מצאנו זי"ע אמר פעם, כי היה רוצה להחליף את הלימוד תורה שלו עם אמירת התהילים של ה'גוטער איד', ויש מספרים כי פעם אחת אחר שסיים את הש"ס, אז התבטא כי היה מרוצה להחליף את לימוד הש"ס שלו עם אמירת התהילים של ה'גוטער איד'. שמע ה'גוטער איד' על כך, והגיב ואמר: 'מ'יין תהילים?...! (התהילים שלי?...!)

פעם אחת נפגש הרה"ק מצאנו עם הרה"ק בעל 'נפש חיה' זי"ע ושוחחו יחדיו באיזה ענין בתורה, בתוך דבריהם התקשו שני הצדיקים בהבנת איזה תוס' מוקשה, וכך התחבטו זמן מה. ענה הרה"ק מצאנו ואמר כי הנה ה'גוטער איד' הוא כאן, ועוד מעט יבא אצלינו ונשאל אותו פשוט בדיבור זה בתוס'. וכך הנה שבא ה'גוטער איד' לפניו, שאל אותו הרה"ק מצאנו מה הפשט באותו התוס'. ענה להם ה'גוטער איד' ואמר: 'ביי אונז ווייסט מען, מ'לערנט ערשט גמרא, נאך דעם רש"י, און ערשט נאך דעם תוספות' (אצלינו יודעים כי קודם כל לומדים את הגמרא, אחר כך את רש"י, ורק אחר כך את תוספות), וכך עשה, שהתחיל ללמוד את הגמ' מבפנים, והמשיך וקרא את דברי רש"י, ואז למד את התוס'. ואיך שלמד את הסוגיא נתבררו לו החשבויות, ודברי התוס' הובנו בבהירות. אחר כך, שאל ה'נפש חיה' את הרה"ק מצאנו מה זאת עלתה על דעתו לשאול אותו פשוט בתוס', והרי אינו ידוע כגדול בתורה [בפרט לעומת הרה"ק מצאנו וה'נפש חיה' שהיו גאוני ארץ]. ענה לו הרה"ק מצאנו: 'דער וואס לערנט תורה לשמה, איז נישטא קיין זאך וואס ער ווייסט נישט, דער גוטער איד לערנט תורה לשמה! (מי שלומד תורה לשמה, אין דבר שאין הוא יודע, והרי ה'גוטער איד' לומד תורה לשמה!)

הרה"ק רבי יוסף מנישטאט זי"ע המכונה 'דער גוטער איד' היה בנו של הרה"ק בעל 'מאור ושמש' זי"ע, ואחר פטירת אביו הק' נהיה מתלמידיו הגדולים של הרה"ק מראפשיץ זי"ע, והיה אדוק ומקושר בו כל ימיו.

פעם אחת ביקר ה'גוטער איד' אצל ידידו הרה"ק הרבי ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע, שהיה כבר לעת זקנותו. אמר הר"א ה'גוטער איד': 'איך האב פון אייך צוויי בקשות' (יש לי שני בקשות מאיתכם). הראשון הוא, כי בשב"ק היה הר"א לובש 'בעקישטע' לבנה, וכעת הוא ממקש ממנו שיתיר לו הדבר באמרו: 'איך וויל מיר אויסטוהן די ווייסע בעקישטע' (אני רוצה לפשוט את ה'בעקישטע' - קאפטן - הלבנה), כי רצונו ללכת מהיום עם 'בעקישטע' שחורה גם בשב"ק. שאלו ה'גוטער איד': 'פארוואס? וואס עפעס?' (על מה ולמה?). ענה לו הר"א: 'וונגערהייט בין איך געוועהן אין אזא מדרגה פרייטאג צו נאכט'ס, אז איך האב נישט געקענט קוקן אויף קיין מענטש, ווען איך האב מיר אנגעטוהן דעם שווארצן בעקישטע האט מיר עס געריבן אויפ'ן לייב אזויווי א זאק, האב איך מיר געמוזט אנטוהן א ווייסע בעקישטע, היינט אויף די עלטער... [ונאנט] אה...'. (בצעיריחי הייתי במדרגה כזאת אשר כליל שב"ק לא הייתי מסוגל להסתכל על אדם, וכשלבשתי את ה'בעקישטע' השחורה היה זה משפך את עורי כמו שק, ולכן הייתי מוכרח ללבוש 'בעקישטע' לבנה, אבל היום בוקנות... אה...).

ואמר זאת בנוסח שמשמעו אשר ממילא לא נהיה ממנו שום דבר, והוא כבר לעת זקנותו, ולכן רוצה הוא לחזור ללבוש בעקישטע שחורה. ענה לו ה'גוטער איד' כי לפניו שהוא מתיר לו בקשה זאת, רוצה הוא לשמוע מה הוא הדבר השני, אמר לו הר"א שהוא רוצה להפסיק להתפלל בראש השנה לפני העמוד את תפלת 'מלכויות זכרונות שופרות', והוסיף: 'כאָטשיג דאס איז מיר א ביסל א שאַד, ווייל בשעת איך זינג 'אין קצבה' צימבלען צו די מלאכים' (אפילו שזה הוא קצת הפסד בשבילי, כי כאשר אני משורר 'אין קצבה' מסייעים המלאכים לשירתי), ולא הוסיף לבאר טעם לרצונו, אבל אמר שהוא רוצה להפסיק גם בזה. אמר לו ה'גוטער איד': 'אויב אזוי, אויב די מלאכים צימבלען צו ביי אייער אין קצבה, בין שוין גארנישט צו מתיר, די ערשטע ענין איך נישט' (אם כך, שהמלאכים מסייעים כאשר אתם משוררים 'אין קצבה', כבר איני מתיר לך גם את הדבר הראשון דהיינו לפשוט הקאפטן הלבנה).

ויש לפרש קצת מדברים נשגבים אלו, כי היה כאן דיון בדרכי העבודה, כי הר"א רצה לעת זקנותו לעסוק בעבודת ה' באופן של שפלות רוח, ולכן רצה להפסיק מלעשות דברים המראים גדלות ומדרגות גדולות. ועל זה אמר לו ה'גוטער איד', כי אם המלאכים מסייעים לו מן השמים, הרי זה ראייה כי מן השמים רוצים שיעבוד את ה' באופן של